

Ի. ԱՏԱԼԻՆ

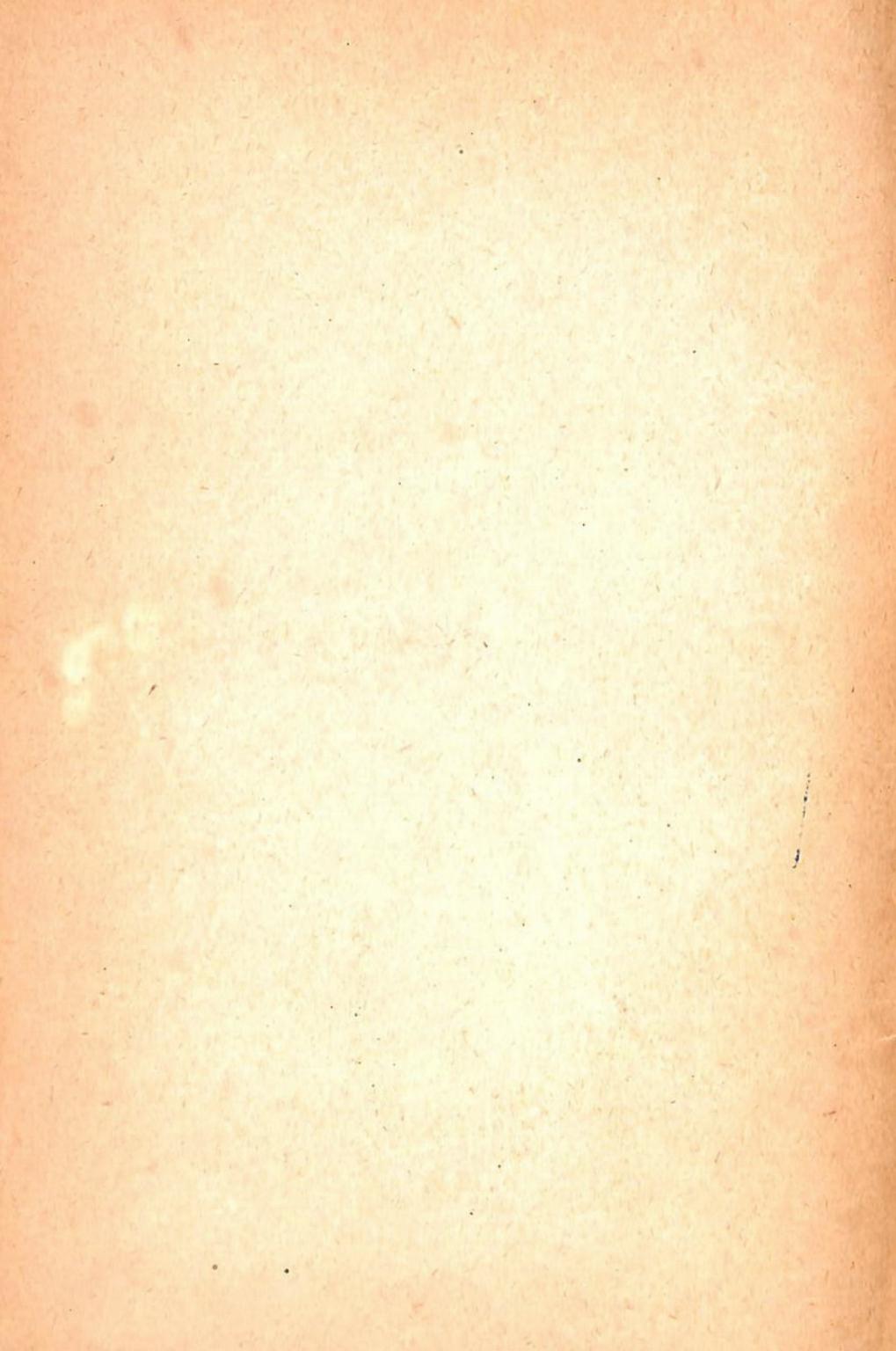
ԳԼԽԱՊՏՈՒՅՑ
ՀԱԶՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ

*
ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԸՆԿԵՐ
ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ



ՀԱՅԿՈՒՄՀՐԱՑ • 1937 • ՑԵՐԵՎԱՆ

cx
ՊՐՈՎԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿԻՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՐ



Հ. ԱՏՎԱԼԻՆ

3K71-12

4

ԱՍԽԻԳՎԱՌ է 1961 թ.

ԳԼԽԱՊՏՈՒՅՑ ՀԱԶՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ



ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԸՆԿԵՐ ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

1004



ՀԱՅԿԱԿԱՐԱՏ

△

1937

△

86964

A II
6817

И. СТАЛИН

ГОЛОВОКРУЖЕНИЕ ОТ УСПЕХОВ



ОТВЕТ ТОВАРИЩАМ КОЛХОЗНИКАМ

Армпартиздат, Ереван, 1937

ԳԼԽԱՊՏՈՒԻՅՅ ՀԱԶՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ

Կոլտնեալյին շարժման հարցերի ռուրը

Կողանտեսային չարժման բնագավառում Խորհրդային իշխանության ունեցած հաջողությունների մասին այժմ բոլորն են խոսում։ Մինչև անդամ թշնամիներն ստիպված են ընդունելու լուրջ հաջողությունների առկայությունը։ Իսկ այդ հաջողություններն իրոք վոր մեծ են։

Սա փաստ է, վոր առ 20-ն փետրվարի ու թ. ԽՍՀՄ-ում արդեն կուեկտիվացված ե զյուղացիական տնտեսությունների 50%-ը։ Այս նշանակում է, վոր առ 20-ն փետրվարի 1930 թվի մեջ հնդամյա պլանը գերակառարել ենք ավելի քան յերկու անգամ։

Սա փաստ է, վոր առ այս տարվա փետրվարի 28-ը կուտնահասություններն արդեն կարողացել են դարձնան ցանքերի համար ամբարել 36 միլիոն ցեննաներից ավելի սերմացու, այսինքն՝ պլանի 90%-ից ավելին, այսինքն՝ մոտ 220 միլիոն փութ։ Զի կարելի չընդունել, վոր միմիայն կուտնահասային գծով 220 միլիոն փութ սերմացու հավաքնը—հացամթերման պլանը հաջող կատարելուց հետո ամենահսկայական նվաճում և ներկայացնում։

Ինչի՞ մասին ե խոսում այս ամենը։

Այն մասին, վոր զյուղի արմատական շրջադարձը դեպի սոցիալիզմ կարելի յե արդեն ապահովված համարել։

Կարիք չկա ապացուցելու, վոր այդ հաջողությունները մեծապույն նշանակություն ունեն մեր յերկրի բախտի համար, ամբողջ բանվոր դասակարգի՝ վորպես մեր յերկրի ղեկավար ուժի՝ համար, վերջապես, բուն իսկ կուսակցության համար։ Ել չխոսելով ուղղակի զործնական արդյունքների մասին, զբանք, այդ հաջողությունները, հսկայական նշանակություն ունեն բուն իսկ կուսակցության ներքին կյանքի համար, մեր կուսակցության դաստիարակության համար։ Նրանք մեր կուսակցությանն առույգության և իր ուժերին հավատալու վորի յեն

Ներշնչում։ Նրանք բանվոր գասակարգին դինում են հայլատով գեղի մեր գործի հաղթությունը։ Նրանք մեր կուսակցությանն են մոտեցնում նոր միլիոնանոց ռեզերվներ։

Այստեղից՝ կուսակցության խնդիրը—ամրացնել ձեռք բերված հաջողությունները և դրանք պլանաչափ կերպով ոգտագործել հետաղա առաջնադաշտան համար։

Բայց հաջողություններն ունեն նաև իրենց ստվերոտ կողմը, մանավանդ յերբ նրանք համեմատարար «Հեշտ» են ձեռք բերվում, այսպես ասած՝ «անակնալի» կարգով։ Այդպիսի հաջողությունները յերբեմն ինքնահավանության ու մեծամտության վորի յեն պատվաստում։ «Մենք ամեն ինչ կարող ենք», «Մեղ համար ամեն ինչ դատարկ բան ե»։ Նրանք, այդ հաջողությունները, հաճախ արբեցնում են մարդկանց, ընդվորում մարդկանց գլուխը հաջողություններից սկսում ե պատմվել, կորսվում ե չափի դժացումը, կորավում ե իրականությունը հասկանալու ընդունակությունը, յերեան ե զալիս իր ուժերը գերազնահատելու ձդտում, յերեան են դալիս սոցիալիստական շինարարության բոլոր հարցերը «մի ակնթարթում» լուծելու արկածախնդրական փորձեր։ Այստեղ արդեն տեղ չի մնում հոգալու այն մասին, վորպեսզի ամրացնեն ձեռք բերված հաջողությունները և պլանաչափ ոգտագրծեն գրանք հետաղա առաջնադաշտան համար։ Մենք ի՞նչ կարիք ունենք ամրացնելու ձեռք բերված հաջողությունները, —մենք այնպես ել կկարողանանք «մի ակնթարթում» վազելով հասնել սոցիալիզմի լիակատար հաղթությանը։ «Մենք ամեն ինչ կարո՞ղ ենք», «Մեղ համար ամեն ինչ դատարկ բան ե»։

Այստեղից՝ կուսակցության խնդիրը—վճռական պայքար մղել գործի համար այդ վտանգավոր ու վնասակար արամաղբությունները վորքը շայն տարածում ունեն մեր կուսակցության շարքերում։ Բայց նրանք, այդ տրամադրությունները, այնուամենայնիվ կամ մեր կուսակցության մեջ, ընդվորում։ Կիմքեր չկան պնդելու, թե նրանք չեն ուժեղանա։ Յեվ յեթե նրանք, այդ տրամաղբությունները, մեղանում քաղաքացիության իրավունք ստանան, ապա կարելի յէ չկասկածել, վոր կոլտնտեսային շարժման գործը նշանակելիորեն կթուլացվի ու այդ շարժման վիճեցման վտանգը կարող ե իրականություն դառնալ։

Այստեղից՝ մէր մամուլի խնդիրները—սխտեմատիկաբար մէրկացնել այս ու սրանց նման հակալենինյան տրամադրությունները:

Միքանի փաստ.

1. Մէր կոլտնտեսային քաղաքականության հաջողությունները բացատրվում են, ի միջի այլոց, նրանով, վոր նա, այդ քաղաքականությունը, հենվում ե կոլտնտեսային շարժման կամավորության ու ԽՍՀՄ-ի տարբեր շրջանների պայմանների բազմազնության հաշվառման վրա: Կոլտնտեսություններն ուժով արմատավորել չի կարելի: Դա հիմար ու ռեակցիոն բան կլիներ: Կոլտնտեսային շարժումը պետք է հենվի գյուղացիության հիմնական մասսաների ակտիվ աջակցության վրա: Զի կարելի զարգացած շրջանների կոլտնտեսային շինարարության լավ որինակները մէխանիկորեն փոխադրել չզարդացած շրջանները: Դա հիմար ու ռեակցիոն բան կլիներ: Այսպիսի «քաղաքականությունը» մի հարվածով պսակադերծ կաներ կոլեկտիվացման դաշտափառը: Կոլտնտեսային շինարարության տեմպն ու մեթոդները վորոշելիս հարկավոր ե ամենայն խնամքով հաշվի առնել պայմանների բազմադանությունը ԽՍՀՄ-ի տարբեր շրջաններում:

Կոլտնտեսային շարժման մեջ մեղանում բոլոր շրջաններից հատիկային շրջաններն են առաջ կանգնած: Ինչո՞ւ: Նախ՝ այն պատճառով, վոր մենք այդ շրջաններում ունենք ամենից մեջ քանիակով արդեն ամբապնդված խորհուտեսություններ ու կոլտնտեսություններ, վորոնց չնորհիվ գյուղացիները հնարավորություն ունենին համոզվելու նոր տեխնիկայի ուժին ու նշանակությանը, տնտեսության նոր, կոլեկտիվ կազմակերպության ուժին ու նշանակությանը: Յերկրորդ, այն պատճառով, վոր այդ շրջանները հացամթերումների կամպանիաների ժամանակ կոլակության դեմ մղած պայքարի յերկամյա գպրոց են անցել, վորը չեր կարող չէ ետացնել կոլտնտեսային շարժման գործը: Վերջապես այն պատճառով, վոր այդ շրջաններին վերջին տարիների ընթացքում ամենաուժեղ կերպով լավագույն կաղըեր են մատակարարվել արդյունաբերական կենտրոններից:

Կարելի՞ յե արդյոք ասել, թե այդ առանձնապես նպաստավոր պայմանները կան նաև ուրիշ շրջաններում, որինակ՝ սպառզական շրջաններում, ինչպիսիքն են մէր հյուսիսային մարզերը, կամ դեռևս հետամնաց աղղությունների շրջաններում, ինչպիսին ե, ասենք, թուրքեստանը:

Վո՞չ, այդ չի կարելի ասել:

Պարզ ե, վոր ԽՍՀՄ-ի տարբեր շրջանների պայմանների բաղմազանության հաշվառման սկզբունքը, կամավորության սկզբունքի հետ միասին, կոլտնտեսային առողջ շարժման ամենալուրջ նախադրյալներից մեկն ե:

Իսկ յերբեմն մեզ մոտ իրականում ի՞նչ ե տեղի ունենում: Կարելի՞ յե արդյոք ասել, թե կամավորության ու տեղական առանձնահատկությունների հաշվառման սկզբունքը չի խախտվում մի շարք շրջաններում: Վո՞չ, ցավոք սրտի այդ չի կարելի ասել: Հայտնի յե, որինակ, վոր սպառողական գոտու մի շարք հյուսիսային շրջաններում, վորտեղ անհապաղ կոլտնտեսություններ կազմակերպելու համար նպաստավոր պայմաններ համեմատաբար ավելի քիչ կան, քան հատիկային շրջաններում, կոլտնտեսությունների կազմակերպման նախապատրաստական աշխատանքը ջանում են հաճախ նենգափոխել կոլտնտեսությին շարժման շնորհնիկական գեկրետադրումով, կոլտնտեսությունների աճման վերաբերյալ թղթե բանաձեկերով, թղթե կոլտնտեսությունների կազմակերպմամբ, կոլտնտեսություններ, վորոնք դեռ իրականության մեջ չկան, բայց վորոնց «դոյության» մասին կան մի կույտ սնապարծ բանաձեկեր: Կամ վերցնենք Թուրքեստանի միքանի շրջանները, վորտեղ անհապաղ կոլտնտեսություններ կազմակերպելու համար նպաստավոր պայմաններ ե՞լ ավելի քիչ կան, քան սպառողական գոտու հյուսիսային մարզերում: Հայտնի յե, վոր Թուրքեստանի մի շարք շրջաններում արդեն փորձեր են յեղել «հասնելու և անցնելու» ԽՍՀՄ-ի առաջավոր շրջաններից՝ զինուրական ուժով սպառնալու միջոցով, վոռոգման ջրից ու արդյունաբերական ապրանքներից այն դյուզացիներին զրկելու սպառնալիքի միջոցով, վորոնք առաջմ չեն ուղղում կոլտնտեսություն մտնել:

Ի՞նչ ընդհանուր բան կարող ե լինել ունակը Պրիշիբեյելի այբ. «քաղաքականության» ու կուսակցության քաղաքականության միջև, վորը կոլտնտեսային շինարարության գործում հենվում ե կամավորության ու տեղական առանձնահատկությունների հաշվառման վրա: Պարզ ե, վոր դրանց միջև վոչ մի ընդհանուր բան չկա և չի կարող լինել:

Ո՞ւմ են պետք կոլտնտեսային շարժման այդ ծոսւմները, այդ չինովնիկական գեկրետադրումը, այդ անարժան սպառնալիքները դյուզացիների նկատմամբ: Վոչ վոքի՞, բացի մեր թշնամիներից:

Ի՞չի՞ կարող են հանդեցնել դրանք, այդ ծոսւմները: Այս

թշնամիների ուժեղացմանն ու կոլտնտեսային շարժման դադա-
փարների պսակագերծմանը:

Պարզ չե՞ արդյոք, վոր այդ ծռումների հեղինակները, վո-
րոնք իրենց «ձախ» են յերեակայում, իրականում՝ ջուր են լցնում
աչ ուղորտունիզմի ջրաղացին:

2. Մեր կուսակցության քաղաքական ստրատեգիայի մեծա-
դույն արժանիքներից մեկն այն է, վոր յուրաքանչյուր տվյալ
մոմենտում նա կարողանում է ընտրել շարժման հիմնական ողա-
կը, վորին կառչելով՝ նա հետո ամբողջ շղթան քաշում և դեպի
մի ընդհանուր նպատակ, վորպեսզի դուխ բերի խնդրի լուծու-
մը: Կարելի՞ յե արդյոք ասել, թե կոլտնտեսային շինարարու-
թյան սխառեմի մեջ կուսակցությունն արդեն ընտրել է կոլտնտե-
սային շարժման հիմնական ողակը: Այսո՛, կարելի յե և պետք են:
Վո՞րն ե դա, այդ հիմնական ողակը:

Գուցե հողը միասներ մշակելու ընկերությունը: Վո՞չ, այդ
չե: Հողը միասներ մշակելու ընկերությունները, վորտեղ արտա-
դրության միջոցները գեռ հանրայնացված չեն, կոլտնտեսային
շարժման արդեն անցած աստիճանն են ներկայացնում:

Գուցե զյուղատնտեսական կոմունան: Վո՞չ, կոմունան չե:
Կոմունաներն առայժմ գեռ յեղակի յերեռույթ են կոլտնտեսային
շարժման մեջ: Պայմանները գեռես չեն հասունացել զյուղատն-
տեսական կոմունաների՝ վորպես գերակշռող ձևի համար, վոր-
տեղ հանրայնացված և վո՞չ միայն ամբողջ արտադրությունը,
այլև բաշխումը:

Տվյալ մոմենտում կոլտնտեսային շարժման հիմնական ողա-
կը, նրա գերակշռող ձևը, վորին հարկավոր և այժմ կառչել,
զյուղատնտեսական արտելն ե:

Դյուլատնտեսական արտելում, զմանավորապես հատիկային
տնտեսության գծով, հանրայնացված են արտադրության հիմնա-
կան միջոցները—աշխատանքը, հողոգտագործումը, մեքենաներն
ու այլ ինվենտարը, բանող անասունները, տնտեսավարական շի-
նությունները: Նրա մեջ չեն հանրայնացվում տնամերձ հողերը
(մանր բանջարանոցները, մանր այգիները), բնակելի շենքերը,
կաթնատու անասունների վորոշ մասը, մանր անասունները,
ընտանի թռչունները և այլն: Արտելը կոլտնտեսային շարժման
հիմնական ողակն ե, վորովհետեւ նա հատիկային պրոբլեմի լուծ-
ման ամենից ավելի նպատակահարմար ձեռն ե: Իսկ հատիկային
պրոբլեմը հիմնական ողակ և հանդիսանում ամբողջ զյուղատնտե-
սարքան սխառեմի մեջ, վորովհետեւ առանց նրա լուծման հնա-

բավոր չել լուծել վո՛չ (մանր ու խոշոր) կենդանաբուծության պլրոբէմը, վո՛չ տեխնիկական ու հասուսկ կուլտուրաների պրոբլեմը, վորոնք հիմնական հումքն են տալիս արդյունաբերության համար։ Ահա թե ինչու գյուղատնտեսական արտելը ավյալ մոմենտում հիմնական ողակ ե հանդիսանում կոլտնտեսային շարժման սիստեմում։

Սրանից ե յելնում կոլտնտեսությունների «Որինակելի կանոնադրությունը», վորի վերջնական տեքստը հրապարակվում է այսոր¹։

Սրանից ել սկսոք ե յելնեն մեր կուսակցական ու խորհրդային աշխատողները, վորոնց պարտականություններից մեկն ել այն ե, վոր ուսումնասիրեն այդ կանոնադրությունն ըստ երւթյան ու այն մինչև վերջը կենսագործեն։

Այս ե կուսակցության գիրքավորումը ավյալ մոմենտում։

Կարելի² յե արդյոք ասել, թե կուսակցության այս գիրքավորումը կենսագործվում ե առանց խախտումների ու ազավագումների։ Վո՛չ, ցավոք սրտի այդ չի կարելի ասել։ Հայտնի յե, վոր ԽՍՀՄ-ի մի շարք շրջաններում, վորտեղ կոլտնտեսությունների գոյության համար մղվող ուայքարը դեռ հեռու յե ավարտված լինելուց, և վորտեղ արտելները դեռ ամրացված չեն, արտելի շրջանակներից գուրս ցատկելու և մեկեն դեպի գյուղատնտեսական կոմունան թոփչք գործելու փորձեր են լինում։ Արտելը գեռես ամրացված չե, իսկ նրանք արդեն «հանրայնացնում են» բնակելի շենքերը, մանր անասուններին, ընտանի թրսչուններին, ընդվորում այդ «հանրայնացումն» այլասերվլում-գառնում ե թղթե-բյուրոկրատական գեկրեսապրում, վորովհետեւ զեռվուս չեան այլպիսի հանրայնացումն անհրաժեշտ գարձնող պարմաններ։ Կարելի յե կարծել, թե հատիկային պրոբլեմն արդեն լուծված ե կոլտնտեսություններում, թե այն արդեն գերանցված աստիճան ե, թե ավյալ մոմենտում հիմնական խնդիրը վո՛չ թե հատիկային պրոբլեմի լուծումն ե, այլ կենդանաբուծության ու թռչնաբուծության պրոբլեմի լուծումը։ Հարց ե ծագում։ Ո՞ւմ ե հարկավոր կոլտնտեսային շարժման տարրեր ձևերը մի տեղ դիզելու այդ քյալլաղյողական «աշխատանքը»։ Ո՞ւմ ե հարկավոր այդ հիմար ու դործի համար վնասակար առաջնկնելը։ Կոլտնտեսական-գյուղացուն զրուել բնակելի շենքերի, բոլոր կաթնատու անասունների, բոլոր մանր անասունների,

¹ «Правда», 2 մարտի 1930 թ.։

ընտանի թուշունների «Հանրայնացմամբ», յերբ հատիկային պլոր-
էմը դեռևս լուծված չե, յերբ կոլտնտեսությունների արտելային
ձեւը դեռևս ամրացված չե, —միթե պարզ չե՝, վոր այլպիսի «Քա-
ղաքականությունը» կարող ե հաճելի ու շահավետ լինել միայն
մեր յերգվայալ թշնամիններին: Այլպիսի կայտառ «Հանրայնացնող-
ներից» մեկը մինչեւ անդամ այն տեղն ե հասնում, վոր արտելին
հրաման ե տալիս, վորտեղ նա կարգագրում ե «յերեք որվա ըն-
թացքում հաշվի առնել յուրաքանչյուր տնտեսության բոլոր ըն-
տանի թուչուններին», սահմանել հաշվառման ու հսկման հասունի
«Հրամանատարների» պաշտոն, «արտելում զբավել իշխող բար-
ձունքները», «ղեկավարել սոցիալիստական մարտը՝ առանց պրո-
տերը լքելու», և—ուրազ բան և—ամրող արտելը բուան մեջ սեղ-
մել: Ի՞նչ և սա—կոլտնտեսության ղեկավարման քաղաքականու-
թյուն, թե՞ նրա քայլայման ու վարկաբեկման քաղաքականու-
թյուն: Ել յես չեմ խոսում այն, թող թույլ տրիլի տաել, «Հեղա-
փոխականների» մասին, վորոնք արտելի կազմակերպման դորձն
սկսում են յեկեղեցինների զանգերը հանելով: Հանել զանգերը, —
ասացե՛ք ինուրեմ՝ ինչպիսի՛ հեղղղափոխականություն (բրե-
බոլուոնոպոստ):

Ի՞նչպես կարող եյին մեջ ծագել «Հանրայնացման» զոր-
ծի քյալաղողական այդ վարժությունները, քյալազյոդների ի-
րենց իսկ վրայով թուչելու ծիծաղաշարժ այդ փորձերը, փոր-
ձեր, վորոնք նպաստակ ունեն զանց առնելու դասակարգերն ու
գնասակարգային կոփիլը, իսկ իրականում ջուր ևն լցնում մեր
գնասակարգային թշնամինների ջրազացին: Դրանք կարող եյին
ծագել կոլտնտեսային շինարարության ճակատում ունեցած մեր
«Հեշտ» ու «անակնկալ» հաջողությունների մթնոլորտում միայն:
Դրանք կարող եյին ծագել կուսակցության մի մասի շարքերում
յեղող քյալաղողական այն արամագլուխությունների հետեանքով
միայն, թե՝ «Մենք ամեն ինչ կարո՞ղ ենք», «Մեզ համար ամեն
ինչ դատարկ բան ե»: Դրանք կարող եյին ծագել միայն այն
բանի հետեանքով, վոր մեր ընկերներից վոմանց զլուխը հաջո-
ղություններից պառայտ յեկալ, և նրանք մի բոպե դրկեցին
մտքի պայծառությունից ու հայացքի աչալըջությունից:

Վորպեսզի շահենք մեր աշխատանքի դիմը կոլտնտեսային
շինարարության բնագավառում, պիտի ե վերջ դմենիք այդ արա-
մագլուխուններին:

Այս ե հիմա կուսակցության ենթական խնդիրներից մեկը:

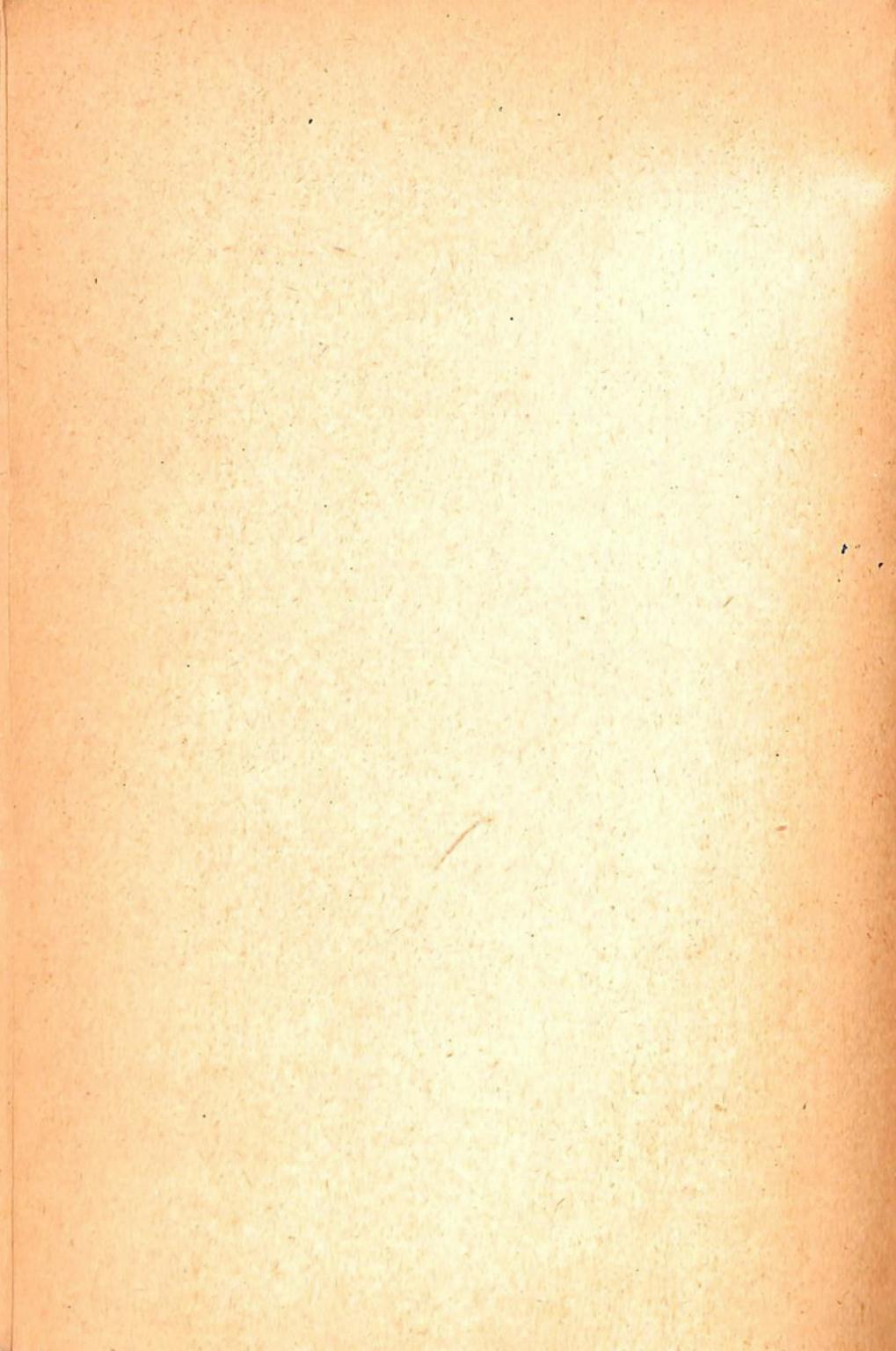
Ղեկավարման արվեստը լուրջ բան և: Շարժումից հետ մնալ

չի կարելի, վորովհետեւ հետ մնալ—նշանակում և կտրվել մաս-
աներից։ Բայց առաջ վաղել ել չի կարելի, վորովհետեւ առաջ
վաղել—նշանակում և կորցնել կապը մասսաների հետ։ Ով ու-
ղում և դեկավարել շարժումը և դրա հետ մեկտեղ պահպանել
կապերը միլիոնավոր մասսաների հետ, նա պետք է պայքար մղի-
յերկու ճակատի վրա—թե՛ հետ մնացողների դեմ, թե՛ առաջ վա-
գողների դեմ։

Մեր կուսակցությունն այն պատճառով և ուժեղ ու անպար-
տելի, վոր շարժումը դեկավարելով՝ նա կարողանում է պահ-
պանել ու բաղմապատկել իր կապերը բանվորների ու գյուղացի-
ների միլիոնավոր մասսաների հետ։

«Правда» № 60,
մարտի 1930 թ.:

ՊԱՏԱՄԻԱՆ ԸՆԿԵՐ ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ



A 687

լրադրերից հայտնի յեւ, վոր Ստավրինի «Գլխապտույտ՝ հա-
ջողություններից» հողվածը և Կկ-ի հայտնի վորոշումը «Կուս-
ովիծը կրոգտնուեսային շարժման մեջ ծուելու դեմ պայքարելու մա-
սին» բարձրաթիւլ արձագանդներ են առաջ բերել կոլտնտեսային
շարժման պրակտիկների շարքերում։ Այդ կապակցությամբ յես
վերջին ժամանակներս ընկեր կոլտնտեսականներից ստացել եմ
մի շարք նամակներ, վորոնց մեջ պահանջ և արգում պատաս-
խանել այդտեղ զբարած հարցերին։ Իմ պարտականությունն եր
պատասխանել նամակներին մասնակուր նամակադրության կարգով։
Բայց այդ անհնարին զուրս յեկավ, վորովհետեւ նամակների կե-
սից ավելին սուացվել եր առանց նրանց հեղինակների հասցեյի
ժամանակման (մոռացել եյին հասցեներն ուղարկել)։ Մինչդեռ
նամակներում չոշափված հարցերը քաղաքական հսկայական հե-
տաքրքրություն են ներկայացնում մեր բոլոր ընկերների համար։
Բացի դրանից, հասկանալի յեւ, վոր յես չեյի կարող առանց պա-
տասխանի թողնել նուև այն ընկերներին, վորոնք մոռացել եյին
իրենց հասցեներն ուղարկել։ Ուստի յես կանգնած եյի մի ան-
հրաժեշտության առաջ՝ պատասխանել ընկեր կոլտնտեսականնե-
րի նամակներին բացահայտ կերպով, այսինքն մամուլի միջոցով,
նրանց միջից վերցնելով գործի համար հարկավոր բոլոր հար-
ցերը։ Յես ավելի ևս սիրով դիմեցի այդ գործին այն պատճա-
ռով, վոր այդ առթիվ ունեյի Կկ-ի ուղղակի վորոշումը։

Ա.Ռ.Ա.Ձ.Խ. ՀԱՐՑ. Վ.ո՞րն և դյուդացիական հարցում յեղած
ախալների արմատը։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ. Սխալ մոռեցումը դեպի միջակը։ Միջակի հետ
ունիցած տնտեսական հարաբերությունների բնագավառում
բունաւթյուն թույլ տալը։ Այն բանի մոռացումը, թե տնտեսական
զողումը միջակային մասսաների հետ պեաք և կառուցվի վո՞չ թե
բանի միջոցառումների հիմքի վրա, այլ միջակի հետ համաձայ-
նություն ունենալու հիմքի վրա, միջակի հետ դաշինք ունենալու



հիմքի վրա : Այն բանի մոռացումը , վոր տվյալ մոմենտում կուտանտեսային շարժման հիմք հանդիսանում է բանվոր դասակարգի ու չքաղորության դաշնութ միջակի հետ՝ կապիտալիզմի գեմը ընդհանրապես , կուլակության գեմ առանձնապես :

Քանի դեռ հարձակումը կուլակության գեմ կատարվում եր միջակի հետ միասնական ճակատով , ամեն ինչ լավ եր ընթանում : Բայց յերբ մեր միքանի ընկերները , հաջողություններից արբեցած , սկսեցին կուլակի վրա հարձակվելու ուղղուց աննկտաելլորեն սահել դեմք միջակի գեմ պայքարելու ուղին , յերբ նրանք , կոլեկտիվացման բարձր տոկոսի հետեւ ընկած՝ սկսեցին միջակի նկատմամբ բանություն գործ գնել , նրան ընտրական իրավունքից զրկելով , «կուլակաթափ անելով» ու եքաղբօպրիսացիայի յենթարկելով նրան , — հարձակումն սկսեց ծովել , միջակի հետ ունեցած միասնական ճակատոն սկսեց խարիսվել և , պարզ բան ե , կուլակը հնարավորություն ստացավ նորից վոտքի կանոնելու փորձեր անելու :

Մոռացել են , վոր բանությունը , վորն անհրաժեշտ ե ու ողտակար մեր դասակարգային թշնամիների գեմ պայքարելու զործում , անթույլատրելի ու կորստարեր ե մեր դաշնակիցը հանդիսացող միջակի նկատմամբ :

Մոռացել են , վոր հեծելազորային հարձակումները , վորոնք անհրաժեշտ են ու ողտակար ուղղմական բնույթի խնդիրներ լուծելու համար , անպետք ու կորստարեր են կոլտնտեսային շինարարության խնդիրները լուծելիս , վորն ընդումին կազմակերպվում ե միջակի հետ դաշնակցած :

Այս և դյուզացիական հարցում յեղած սխալների արմատը :

Ահա թե ինչ և ասում է ենինը միջակի հետ ունեցած անտեսական հարաբերությունների մասին .

«Ամենից ավելի մենք պետք ե հիմնվենք այն ճշմարտության վրա , վոր այստեղ բանության մեթոդներով ըստ ըստնի բուն եյտեթյան վանչի չի կարելի հասնել : Այստեղ աշնտեսական խնդիրը բոլորովին այլ կերպ և գրվում : Այստեղ չկա այն վերնախավը , վոր կարելի յե կտրել , թողնելով ամբողջ հիմքը , ամբողջ շենքը : Այն վերնախավը , վորպիսին քաղաքում կապիտալիստներն եյին , այստեղ չկա : Այստեղ բնեությամբ գործել՝ նշանակում ե կործանել ամբողջ գործը ... Զկա ավելի հիմար բան , բան միջակ գյուղացու որեւէսական հարաբերությունների բնագավառում բնեություն կիրառելու միտքն իսկ» (Հ . XXIV , էջ 168) :

Այնուհետեւ .

«Միջակ գյուղացիության նկատմամբ բռնություն գործադրելը մեծագույն վնաս է : Դա մի բազմաթիվ, բազմամիվն խալ է : Մինչև անդամ Յեկրտպայում, վորտեղ նա վոչ մի տեղ այդպիսի ուժի չի հասնում, վորտեղ վիթխարիուն դարդցած է տեխնիկան ու կուլտուրան, քաղաքային կյանքը, յերկաթուղիները, վորտեղ ամենից ավելի հեշտ կլիներ դրա մասին մտածել, —վո՛չ վոք, ամենահեղափոխական սոցիալիստներից վո՛չ մեկը, յերբեք բռնի միջոցառումներ չի առաջարկել միջակ գյուղացիության նկատմամբ» (հ . XXIV, էջ 167) :

Թվուամ ե , թե պարզ ե :

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՅՑ : Վարո՞նք ևն կոլտնտեսային շարժման մեջ շեղած գլխավոր սխալները :

ՊԱՏՍՍՍԽԱՆ : Դրանք, այդ սխալները, առնվազն յերեքն են :

1) Խամարել են կամավորության լենինյան սկզբունքը կուտանսությունները կառուցելիս : Խամարել են կուսակցության հիմնական ցուցումները և գյուղատնտեսական արտելի որինակեցի կանոնադրությունը կոլտնտեսային շինարարության կամավորության մասին :

Լենինիզմն ուսուցանում է , վոր գյուղացիներին հարկավոր և կոլեկտիվ տնտեսության ռելիերի վրա փոխադրել կամավորության կարգով, մենատնտեսության հանդեպ հասարակական, կուտեկտիվ տնտեսության ունկցած առավելությունների մեջ համոզելու ճանապարհով : Լենինիզմն ուսուցանում է , վոր կոլեկտիվ տնտեսության առավելությունների մեջ գյուղացիներին կարելի յե համոզել միայն այն գեղքում , յեթե ցույց տրվի նրանց ու ապացուցիլ դործով , փորձով , վոր կոլտնտեսությունը մենատնտեսությունից լավ է , վոր նա մենատնտեսությունից շահավետ է , վոր կոլտնտեսությունը յելք է տալիս գյուղացուն , չքաղաքին ու միջակին , կարիքից ու աղքատությունից : Լենինիզմն ուսուցանում է , վոր այս սպայմաններից գուրս՝ կուտնտեսությունները չեն կարող հաստատուն լինել : Լենինիզմն ուսուցանում է , վոր կոլտնտեսային տնտեսությունը մարդկանց վկին ուժով փաթաթելու ամեն մի փորձ , հարկադրման կարգով կոլտնտեսություններ արմատավորելու ամեն մի փորձ կարող է տալ միայն բացասական հետևանքներ , կարող է դյուղացիներին միայն հետ վանել կոլտնտեսային շարժումից :

ՅԵՎ իսկապես , քանի դեռ այս հիմնական կանոնը պահպան-

վում եր, կոլտանտեսային շարժումը հաջողություն եր ունենում հաջողության հետեւից: Բայց մեր միքանի ընկերները, հաջողություններից արբեցած, սկսեցին արհամարհել այս կանոնը, սկսեցին ցուցաբերել ծայրահեղ շտապողականություն և, կոլեկտիվացման բարձր տոկոսների հետեւից ընկած՝ սկսեցին հարկադրական կարգով կոլտանտեսություններ արմատավորել: Զարմանալի չե, վոր այդպիսի «քաղաքականության» բացասական հետեւանդները յերկար սպասել չտվին իրենց: Հազճեպորեն ծաղած կոլտանտեսություններն սկսեցին նույնպես արագ հալվել, ինչպես վոր արտե ծագել ենին, իսկ գյուղացիության այն մասը, վոր դեռ յերեկ ահատին վստահությամբ եր վերաբերվում կոլտանտեսություններին, սկսեց յերես դարձնել նրանցից:

Այս և առաջին ու դիմավոր միալը կոլտանտեսային շարժման մեջ:

Ահա թե ինչ և ասում էնինը կոլտանտեսային շինարարության կամավորության մասին.

«Այժմ մեր խնդիրն ե՝ անցնել հողի հանրային մշակմանը, անցնել ընդհանուր խոշոր անտեսությանը: Բայց Խորհրդարային իշխանության կողմից վոչ մի հարկադրանք չի կարող լինել. վոչ մի որենք չի հարկադրում այդ անելու: Գյուղատնտեսական կոմունան կամավոր կերպով և հիմնվում, հողի հանրային մշակման անցնելը կարող ե լինել միայն կամավոր, այս տեսակետից բանվորա-գյուղացիական կառավարության կողմից ամենափոքր հարկադրանք իսկ չի կարող լինել ու որենքով չի թույլատրվում: Յեթե ձեզանից մեկնումեկն այդպիսի հարկադրանքներ նկատի, ապա դուք պետք ե խմանաք, վոր դա չարարկում ե, վոր դա որենքի խախում ե, վորը մենք բոլոր ուժով ջանում ենք ուղղել և կուղղենք»¹ (Հ. XXIV, Էջ 43):

Այսուհետեւ.

«Միայն այն գեղագում, յեթե հաջողին գյուղացիներին դործով ցուցյա տալ հողի հանրային, կոլեկտիվ, ընկերային, արտելային մշակման առավելությունները, յեթե միայն հաջողին ողնել գյուղացուն ընկերային, արտելային անտեսության միջոցով, միայն այն ժամանակ պետական իշխանությունն իր ձեռքում պահող բանվոր զասակարգն իրոք կուպացուցի գյուղացուն իր իրավացիությունը, իրոք հաստա-

¹ Քնոդումն իմն և: Խ. Սա:

տուն կերպով ու իսկապես իր կողմը կըրավի բազմամիլիոն
գյուղացիական մասսան : Այս պատճառով ընկերային, արտե-
լային հողագործությանն աջակցություն ցույց տվող ամեն
տեսակի ձեռնարկումների նշանակությունը չե կարելի չա-
փազանցացնել : Մենք ունենք դյուղերի խուլ վայրերում
ցրված, ցիրուցան միլիոնավոր առանձին տնտեսություն-
ներ... Միայն յերբ գործնականորեն, փորձով, վոր մոտ և
գյուղացիներին, ապացուցիլ, թե անցումը գեղի ընկերա-
յին, արտելային հողագործությունն անհրաժեշտ է ու հնա-
րավոր, միայն այն ժամանակ մենք իրավունք կունենանք
ասելու, վոր այնպիսի հոկայական գյուղացիական յերկրում,
ինչպիսին Ռուսաստանն է, սոցիալիստական հողագործու-
թյան ուղիղով լուրջ քայլ և արված»¹ (Հ. XXIV, Եջ 579—580) :
Վերջապես, գարձյալ մի տեղ էնինի աշխատություններից .

«Մրախուսելով միջակ գյուղացիների ամեն տեսակի ըն-
կերությունները, ինչպես նաև գյուղատնտեսական կոմունա-
ները, Խորհրդային իշխանության ներկայացուցիչները վոչ
մի ամենափոքր հարկադրանք չպետք է թույլ տան այլպի-
սիներն ստեղծելիս : Միայն այն միավորումներն են արժեքա-
վոր, վորոնք հենց իրենք գյուղացիներն են իրավործել ի-
րենց ազատ նախաձեռնությամբ և վորոնց ոգուաներն ստու-
գել են նրանք պրակտիկայում : Մայրահեղ շտապողականու-
թյունն այս գործում վնասակար է, վորովհետեւ ընդունակ է
լոկ ուժեղացնելու միջակ գյուղացիներին նախապաշար-
մունքները նորմուծությունների հանդեպ : Խորհրդային իշ-
խանության այն ներկայացուցիչները, վորոնք իրենց թույլ
են տալիս գործադրելու վո՞չ միայն ուղղակի, այլև թեկուզ
հենց անուղղակի հարկադրանք գյուղացիներին կոմունանե-
րին միացնելու նորատակով, պետք է յենթարկվեն խստա-
գույն պատասխանատվության ու հեռացվեն դյուղի աշխա-
տանքից»¹ (Հ. XXIV, Եջ 174) :

Թվում և, թե պարզ է :

Հաղով թե հարկ կա ասլացուցելու, վոր կուսակցությունը
էնինի այս ցուցումները կկիրառի ամենայն խստությամբ :

2) Խախտել են ԽՍՀՄ-ի տարբեր շրջանների պայմանների
բազմազանության հաշվառման լենինյան սկզբունքը կոլտնտեսա-
յին շինարարության վերաբերմար : Մոռացել են, վոր ԽՍՀՄ-ում

¹ Ընդդումն իմն է : Ի. Ստ. :

կան ամենաբազմապիսի մարդեր, վորոնք ունեն տարբեր անտեսական կացութաձև ու կուլտուրայի մակարդակ: Մոռացել են, վոր այդ մարդերի մեջ կան առաջավոր, միջակ ու հետամնաց մարդեր: Մոռացել են, վոր կոլտնտեսային շարժման տեմպերն ու կոլտնտեսային շնարարության մեթոդները չեն կարող միամբան լինել այդ մարդերի հսմար, վորոնք բնապ միանման չեն:

«Սխալ կլիներ, —ասում ե Լենինը, —յեթե մենք պարզութեանուն գեկրետներ արտադրելինք Ռուսաստանի բոլոր վայրերի համար, յեթե բոլշեվիկ-կոմունիստները, խորհրդային աշխատողներն Ուկրաինայում և Դոնի ափերին սկսելին առանց խտրության, հախուռն կերպով (օրու) դրամեք տարածել այլ մարդերի վրա»...վորովհետեւ «մենք վոչ մել գեղագում մեզ չենք կաշկանդում միորինակ շարլոնով, մեկ անդամ լնովմիշ չենք վճռում, վոր մեր փորձը, կենտրոնական Ռուսաստանի փորձը, կարելի յէ ամբողջությամբ փոխադրել բոլոր ծայրամասերը» (Հ. XXIV, էջ 125—126):

Լենինն ասում ե այսուհետեւ, վոր

«Կենտրոնական Ռուսաստանը, Ուկրաինան, Սիբիրը շարունացնելը, վորու շարլոնի յենթարկելը մեծադույն հիմուրություն կլինի» (Հ. XXVI, էջ 243):

Վերջապես, Լենինը պարտապարեցնում ե Կովկասի կոմունիստներին, վորպեսի նրանք

«Հասկանան իրենց դրության, իրենց հանրապետությունների դրության յուրոքինակությունը, ի տարբերություն ՌՍՖԽՆ գրությունից ու պայմաններից, հասկանան անհրաժեշտությունն այն բանի, վոր վո՞չ թե պետք ե պատճենելով մեր տակտիկան, այլ մտածված կերպով ձեւափախել այն՝ կոնկրետ պայմանների տարբերության համապատասխան» (Հ. XXVI, էջ 191):

Թվուամ ե, թե պարզ ե:

Լենինի այս ցուցումների հիման վրա՝ մեր կուսակցության կենտրոնը «Կուլեկտիվացման տեմպի մասին» (առև 1930 թ. հունվարի 6-ի «Պրաեճա»-ն) իր վորոշման մեջ ԽՍՀՄ-ի մարդերը, կուլեկտիվացման տեմպերի տեսակետից, բաժանեց յերեք խմբի՝ վորոնցից Հյուսիսային Կովկասը, Միջին Վոլգան, ու Ստորին Վոլգան կարող են կուլեկտիվացման հիմնականում ավարան 1931 թ. դարնանը, մյուս հատիկային մարդերը (Ուկրաինա, Կենտրոնական Սևահող մարզ, Սիբիր, Ռուսալ, Կաղակաստան և

այլն) կարող են այն հիմնականում ավարտել 1932 թ. դարնա-
նը, իսկ մասացած մարզերը կարող են կոլեկտիվացումը յերկարա-
ձգել մինչև հնդամյակի վերջը, այսինքն մինչև 1933 թիվը:

Թվում ե, թե հասկանալի յե:

Իսկ ի՞նչ ստացվեց իրականում: Բանից դուրս յեկավ, վար
մեր ընկերներից վոմանք, կոլտնտեսային շարժման սուածին հա-
ջողություններից արբեցած, փառակորապես մոռացան թե՛ Լենի-
նի ցուցումները, թե՛ Կենտկոմի վորոշումը: Մոտկայի մարզը,
աւենդորնեն ընկած կոլեկտիվացման փրուն թիերի հետեւց, սկսեց
իր աշխատաղներին կողմնորոշել գեպի կոլեկտիվացման ավար-
տումը 1930 թ. դարնանը, թեև նա իր տրամադրության տակ
ուներ վոչ պակաս քան յերեք տարի (1932 թ. վերջը): Կենտրո-
նական Սկահող մարզը, չցանկանալով «մյուսներից հետ մնալ»,
սկսեց իր աշխատաղներին կողմնորոշել գեպի կոլեկտիվացման
ավարտումը 1930 թ. սուածին կեսին, թեև նա իր տրամադրու-
թյան տակ ուներ վոչ պակաս քան յերկու տարի (1931 թ. վեր-
ջը): Իսկ անդրկովկասցիներն ու թուրքեստանցիները, սուածա-
վոր շրջաններին «հասնելու և անցնելու» իրենց բուռն ձգտումով
տարված, սկսեցին կողմնորոշվել գեպի կոլեկտիվացման ավար-
տումն «ամենակարճ ժամանակամիջոցում», թեև նրանք իրենց
տրամադրության տակ ունեյին ամբողջ չորս տարի (1933 թ.
վերջը): Հասկանալի յե, վոր կոլեկտիվացման այդպիսի հասկելով
«տեմպ» կիրառելիս կոլտնտեսային շարժման համար նվազ պատ-
րասոված շրջանները, յեռանդագին ձգտելով «անցնել» ավելի
պատրաստված շրջաններից, հարկադրված յեղան ուժեղացրած
վարչական ճնշում զործ դնելու, փորձելով կոլտնաեսային շարժ-
ման արագ տեմպի համար պակասող դործունների թերին լրացնել
իրենց սեփական վարչական բուռն յեռանդով: Արդյունքները
հայտնի յեն: Բոլորին հայտնի յե այն խանճաշփոթությունը,
վոր ստացվեց այդ մարզերում և վորը հետո հարկ յեղավ վե-
րացնելու կենտկոմի միջամտության կարգով:

Այս ե յերկրորդ սիալը կոլտնտեսային շարժման մեջ:

3) Խախտել են լենինյան սկզբունքը, ըստ վորի կոլտնտեսա-
յին շինարարության նկատմամբ անթուլատելի յե թոփչք դոր-
ծել շարժման չափարարված ձեր վրայով: Խախտել են լենինյան
սկզբունքը—մասսաների զարգացումից առաջ չանցնել, մասսա-
ների շարժումը չգեկրետադրել, մասսաներից չկտրվել, այլ շարժ-
վել մասսաների հետ միասին և նրանց ստաջ շարժել, նրանց
մոտեցնելով մեր լողունդներին և հեշտացնելով նրանց համար՝

իրենց սեփական փորձով համոզվելու մեր լոգունդների ճշտության մեջ :

«Յերբ Պետրովգրադի պլուետարխատն ու Պետրովգրադի կայազորի գինալորները վերցնում ենին իշխանությունը, — առամ և Լենինը, — նրանք հիմանալի կերպով դիմումներին, վոր գյուղում շինարարություն կատարելու գործում մեծ դժվարություններ են հանդիպելու, վոր այստեղ հարկավոր և ավելի աստիճանաբար առաջ գնալ, վոր այստեղ դեկրետներով, որինքներով հոդի հանրային մշակում փորձելը մեծագույն անհերքություն կլիներ, վոր այս բանին կարող են համաձայնել չնչին թիվ կազմող գիտակիցները, իսկ գյուղացիների հսկայական մեծամասնությունն այս խնդիրը չեր գնում : Յեկայն պատճառով մենք սահմանափակվում ենինք նրանով, ինչ բացարձակապես անհրաժեշտ է հեղափոխության դարպացման շահերի տեսակետից . վոչ մի գեղքում մասսաների զարգացումից առաջ չանցնել, այլ սպասել, մինչեւ վոր այդ մասսաների սեփական փորձից, նրանց սեփական պայքարից աճի առաջընթաց շարժումը»¹ (Հ. XXIII, Էջ 252) :

Յերեւով Լենինի այս ցուցումներից՝ Կենտկոմը «Կոլեկտիվացման տեմպի մասին» (տե՛ս 1930 թվի հունվարի 6-ի «Պրաեցա»-ն) իր հայտնի վորոշման մեջ ընդունեց, վոր ա) ավագալ մամենտին կոլտնտեսային շարժման դլիսավոր ձև հանդիսանում է գյուղատնտեսական արտելը, վոր բ) այս պատճառով անհրաժեշտ է մշակել գյուղատնտեսական արտել՝ վորակես կոլտնտեսային շարժման դլիսավոր ձևի՝ որինակելի կանոնադրությունը, վոր գ) մեր զործնական աշխատանքում չի կարելի թուլատրել կոլտնտեսական շարժման «գեկրենտագրումը» վերեկից ու «կոլեկտիվացում իսպալը» :

Այս նշանակում է, վոր այժմ մենք պետք են կուրս վերցնենք վո՞չ թե գեղի կոմունան, այլ գեղի գյուղատնտեսական արտելը, վորպես կոլտնտեսային շինարարության դլիսավոր ձևը, վոր չե կարելի թուլատրել գյուղատնտեսական արտելի վրայով զեսի կոմունա ցատկելը, վոր չե կարելի գյուղացիների մասսայական շարժումը գեղի կոլտնտեսությունները նենդափոխել կոլտնտեսությունների «գեկրենտագրումով», «կոլտնտեսություն իսպալով» :

Թշում ե, թե պարզ ե :

¹ Բնդդումն իւն Ե. Խ. Ստ. :

Իսկ ի՞նչ ստացվեց իրականում։ Բանից դուրս յեկավ, վոր մեր միքանի ընկերները, կոլտնտեսային շարժման առաջին հաշողություններից արբեցած, փառավորապես մոռացան թե՛ Լենինի ցուցումները, թե՛ Կենտկոմի վորոշումը։ Փոխանակ դյուզատընտեսական արտելի համար մասսայական շարժում կազմակերպելու՝ այդ ընկերներն սկսեցին մենատնտես գյուղացիներին ուղղակի «փոխադրել» կոմունայի կանոնադրությանը։ Շարժման արտելային ձեն ամբազնդելու փոխարեն՝ սկսեցին հարկադրական կարգով «հանրայնացնել» մանր անասունները, թուզունները, վոչ-ասղրանքային կաթնատու անասունները, բնակելի շենքերը։ Լենինիստի համար անթույլատրելի այս շտապողականության հետեւանքներն այժմ հայտնի յեն բոլորին։ Կայտն կոմունաներ, իրեւ կանոն, իհարկե, չստեղծեցին։ Բայց դրա փոխարեն ձեռքից բաց թողին մի շարք դյուզատնտեսական արտելներ։ Ճիշտ ե, մնացին «լավ» բանաձևեր։ Սակայն ի՞նչ ոգուտ դրանցից։

Այս ե յերբորդ սխալը կոլտնտեսային շարժման մեջ։

ՅԵՐՐՈՐԴ ՀԱՐՑՅ Ի՞նչպես կարող ելին ծաղել այդ սխալները և կուսակցությունն ի՞նչպես պետք ե ուղղի դրանք։

ՊԱՏՍՍԽԱՆՅ Նրանք ծալեցին կոլտնտեսային շարժման բնագալառում մեր ունեցած արագ հաջողությունների հիման վրա։ Հաջողությունները յերբեմն գլուխ են պատեցնում։ Նրանք հաճախ ծնում են ծայրահեղ ինքնահամբաւմություն ու մեծամտություն։ Այդ ստանձնառություն հեշտ կարող է պատահել իշխանության վրություն կանոնած կուսակցության ներկայացուցիչներին։ Մանավանդ այնպիսի կուսակցության, ինչպիսին մեր կուսակցությունների ուժում է, վորի ուժում ու հեղինակությունը համարյա անչափելի յեն։ Այսուղեղ միանդամայն հնարավոր են կոմունապարծության փաստելու, վորի գեմ կատաղի պայքար եր մղում լենինը։ Այսուղեղ միանդամայն հնարավոր է հավատը գեղի գեկրետի, բանաձևի, կարպագության ամենակարողությունը։ Այսուղեղ միանդամայն ունեղ և այն վտանգը, վոր կուսակցության հեղափոխական միջացառումները մեր անձայլածիր յերկրի այս կամ այն անկյուններում վերածվեն կուսակցության առանձին ներկայացուցիչների դասարկի, չինովնիկական գեկրետագրման։ Յես նկատի ունեմ վո՞չ միայն տեղական աշխատողներին, այլև մարդացին առանձին դործիչների, այլև կենտկոմի առանձին անդամների։ «Կոմունիստական սնապարծությունը՝ ասում է լենինը, նշանակում ե այն, վոր մարդ, զտնվելով կոմունիստական կուսակցության մեջ և այնուղեց դեռևս դաված ըլինելով, յերկարացյում

գ, թե իր բոլոր խնդիրները նա կարող է վճռել կոմունիստական դեկրետագրումով» (Հ. ԽՎԴII, էջ 50—51):

Ահա թե ինչ հողի վրա ծագեցին սխալները կուտնառեսային շարժման մեջ, կուսակցական դժի ծռումները կուտնառեսային շինարարության գործում:

Վո՞րն է այդ սխալների ու ծռումների վտանգը, յեթե նրանք այսուհետեւ ել չարունակվեն, յեթե նրանք չվերացվեն արագորեն ու առանց մնացորդի:

Վտանգն այսաեղ այն է, վոր գրանք, այդ սխալները, մեղուղիղ հաղորդակցությամբ տանում են դեպի կուտնառեսային շարժման պատկանածերծում, գեղի գժառություն միջակի հետ, դեպի չքայլության կազմալուծում, գեղի մեր չարքերի իրարանցում, գեղի մեր ամրող սոցիալիստական շինարարության թուլացում, գեղի կուլակության վերականդառում։ Կարճ ասած՝ այդ սխալները տենդենց ունեն դուրս զցելու մեջ դյուղացիության հիմնական մասսաների հետ զաշինքն ամրացնելու ճանապարհից, պրոլետարական գիլտատուրայի ամրացման ճանապարհից դեպի այդ մասսաներից խովելու ճանապարհը, պրոլետարական դիկտատուրայի խարխլման ճանապարհը։

Այդ վտանգն ուրվագծվեց արդեն վետրվարի յերկրորդ կեսին, հենց այն մամենսին, յերբ մեր ընկերների մի մասը, նախորդ հաջողությաններից կուրացած, քառատրոփ ոլանում եր լենինյան ճանապարհից դուրս։ Կուսակցության կենտրոնը հաշվի առավ այդ վտանգը և չհապաղեց գործին միջամտել՝ հանձնարարելով Ստալինին, վոր կուտնառեսային շարժման վերաբերյալ մի հատուկ հոդվածով նախադպուչացում անի չափ ու սահմանը կորցրած ընկերներին։ Վամանք կարծում են, թե «Գլխապառույտ՝ հաջողությաններից» հոդվածն Ստալինի անձնական նախաձեռնության արդյունք է։ Այդ, իհարկե, գատարկ բան է։ Կենտրոնը մեզանում դոյցություն ունի վոչ նրա համար, վոր մի այդպիսի գործում վորեւ մեկի նախաձեռնությունը թույլատրի։ Դա կենտրոնի խոր հետախուզությունն էր։ Յեկ յերբ պարզվեցին սխալների խորությունն ու չափերը, կենտրոնը չհապաղեց իր հեղինակության ամրող ուժով հարվածելու սխալները, հրապարակելով 1930 թվի մարտի 15-ի իր նշանավոր վորոշումը։

Դժվար է կատաղի վաղքի ժամանակ կանգնեցնել ու դեպի աւղիղ ճանապարհ դարձնել մարդկանց, վորոնք գլխապառույտ արագությամբ դեպի անդունդն են սլանում։ Բայց մեր կենտրոնը հենց նրա համար ել կոչվում է լենինյան կուսակցության

Կենտրոնական կոմիտե, վոր նա միայն այդպիսի դժվարություններ չե, վոր կարողանում է հաղթահարել: Յեվ նա հիմնականում արդեն հաղթահարել է այդ դժվարությունները:

Կուսակցության ամբողջ ջոկատների համար այդպիսի դեպքերում դժվար է կանգնեցնել իրենց վաղքը, ժամանակին զառնալ գեղի ուղղի ճանապարհ ու ընթացքի պահին վերակառուցել իրենց շարքերը: Բայց մեր կուսակցությունը հենց նրա համար ել կոչում է Լենինի կուսակցություն, վոր նա բավականաչափ ճկումություն ունի այդպիսի դժվարությունները հաղթահարելու համար: Յեվ նա հիմնականում արդեն հաղթահարել է այդ դժվարությունները:

Այսուղի զիմավոր զործն այն է, վորպեսզի մարդ իր սխալներն ընդունելու արիություն դրսերի և ամենակարծ ժամանակամիջոցում դրանք լիկվիդացիայի յենթարկելու ուժեր գտնի իր մեջ: Մոտ անցյալի հաջողություններով արբենալուց հետո իր սխալներն ընդունելու վախը, ինքնաքննադատության վախը, սխալներն արագ ու վճռաբար ուղղել չցանկանալը, —այս և գըլխավոր դժվարությունը: Բավական է, վոր հաղթահարենք այս դժվարությունը, բավական է, վոր դեն դցենք թվական վերոնականացրանքներն ու դրասենյակային-բյուրոկրատական մաքսիմալիզմը, բավական է, վոր մեր ուշադրությունը փոխազդենք դեպի կոլանտեսությունների կազմակերպական-տնտեսական շիրարությունը, վորպեսզի սխալների հետքն անդամ չմնա: Վոչ մի հիմք չկա կասկածելու, վոր կուսակցությունն արդեն հիմնականում հաղթահարել է այդ վտանգավոր դժվարությունը:

«Բոլոր հեղափոխական կուսակցությունները, —ասում են Լենինը, —վորոնք մինչև այժմ կործանվել են, —կործանվել են նրանից, վոր մեծամտել ու չեն կարողացել տեսնել, թե ինչք մեջ ե իրենց ուժը, և վախեցի են խոսել իրենց քուլությունների մասին: Իսկ մենք չենք կործանվի, վորովհետեւ չենք վախենում մեր թուլությունների մասին խոսելուց և կոսվորենք հաղթահարել թուլությունը»¹ (Հ. ԽԽVII, հջ 260—261):

Լենինի այս խոսքերը չե կարելի մոռանալ:

ԶՈՐՈՌՈԴ ՀԱՅԹ: Կուսակցի ծռումների գեմ մզվող ոլայքարը դեպի հետ կատարվող ընթացք, նահանջ չի արդյոք:

¹⁾ Ընդգծություն իմ եւ Ի. Ստ.

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱԿԻ : Իհարկե, վո՛չ : Նահանջի մասին այստեղ կարող են խոսել միայն այն մարդիկ, վորոնք սխալների ու ծռումների շարունակումը հարձակում են համարում, իսկ սխալների զեմ պայքարելը—նահանջ : Սխալներ ու ծռումներ կիտելու կարգով հարձակում, —ինչ ասել կուղի, լա՞վ «հարձակում» :

ՄԵՆՔ առաջադրեցինք գյուղատնտեսական արտելը վորպես կողանահասային շարժման հիմնական ձեւ տվյալ մոմենտին, տալով համապատասխան որինակելի կանոնադրություն, վորպես կողանահասային շինարարության վերաբերյալ աշխատանքի զեկավարություն : Նահանջո՞ւմ ենք արդյոք մենք այս դործից : Իհարկե, վո՛չ :

ՄԵՆՔ առաջադրեցինք՝ բանվոր դասակարգի ու չքաղլորության արտադրական զողման ամրացումը միջակի հետ վորպես կոլանահասային շարժման հիմք տվյալ մոմենտին : Նահանջո՞ւմ ենք արդյոք մենք այդ դործից : Իհարկե, վո՛չ :

Կուլակությունը վորպես դասակարգ վերացնելու լողանդը մենք առաջադրեցինք վորպես գյուղում կատարվող մեր դործնական աշխատանքի զիմանքոր լոգունող տվյալ մոմենտին : Նահանջո՞ւմ ենք արդյոք մենք այդ դործից : Իհարկե, վո՛չ :

ՄԵՆՔ զեռես 1930 թիվ հունվարին վերցրինք ԽՍՀՄ-ի գյուղատնեսության կոլեկտիվացման վորոշ տեմպ՝ ԽՍՀՄ-ի մարդերը բաժանելով վորոշ խմբերի ու յուրաքանչյուր խմբի համար իր հատուկ տեմպը վորոշելով : Նահանջո՞ւմ ենք արդյոք մենք այդ դործից : Իհարկե, վո՛չ :

ԵԼ վո՞րակե և այսուղ կուսակցության «նահանջը» :

ՄԵՆՔ ուզում ենք, վոր սխալներ ու ծռումներ թույլ տված մարդիկ նահանջն իրենց սխալներից : ՄԵՆՔ ուզում ենք, վոր քյալադրողներն իրենց քյալադրողությունից նահանջն դեպի վենիվնդի դիրքերը : ՄԵՆՔ այդ ուզում ենք, վորովհետեւ միայն այդ պայմանով կարելի կլինի շարունակել իսկական հարձակումը մեր դասակարգային թշնամյների զեմ : Նշանակո՞ւմ ե այս արդյոք, վոր սրանով մենք ընթացք ենք կատարում զեպի հետ : Իհարկե, վո՛չ : Սա միայն այն ե նշանակում, վոր մենք ուզում ենք կանոնավոր հարձակում դործել և վոչ թե հարձակման քյալադյոզական խաղ անել :

ՄԻ՞ԹԵ պարզ չե, վոր միայն տարորինակ մարդիկ ու «ձախ» խոտորիչները կարող են կուսակցության այսպիսի դիրքավորումը վորպես նահանջ գնահատել :

Նահանջի մասին շաղակրատող մարդիկ չեն հասկանում առաջապն յերկու բան:

1) Երանք հարձակման որևէքները չդիտեն: Նրանք չեն հասկանում, վոր առանց նվաճած դիրքերի ամրացման՝ հարձակումը մի հարձակում ե, վոր դատապարտված ե տապալման: Յե՞րբ կարող ե հարձակումը հաջող լինել, ասենք, ուղմական գործի բնագավառում: Յերբ մարդիկ չեն սահմանափակվում հախուռն առաջնագայումով, այլ ջանում են դրա հետ միասին ամրացնել դրաված դիրքերը, վերախմբավորել իրենց ուժերը փոխված իւրագրությանը համապատասխան, ամրացնել թիկունքները, մոտ քերել ոեղերիները: Այս բոլորն ինչի՞ համար ե հարկավոր: Նրա համար, վոր մեզ ապահովենք անակնկաներից, վերացնենք առանձին ճեղքածքները, վորոնցից ապահովված չե վոչ մի հարձակում, ե այդպիսով նախապատրաստենք թշնամու լիակատար լիկվիդացիան: Լեհական զորքերի սխալը 1920 թվին, յեթե վերցնենք գործի միայն ուղմական կողմը, այն ե, վոր նրանք արհամարդեցին այս կանոնը: Սրանով ե, ի միջի այլոց, բացառովում, վոր հախուռն կերպով մինչև Կիեվ սլանալով՝ նրանք ստիպված ենին հետո նույնակեն հախուռն կերպով հետ սլանալ մինչև Վարչավայր: Խորհրդացին գորքերի սխալը 1920 թվին, յեթե վերցնենք զարձյալ գործի միայն ուղմական կողմը, այն ե, վոր նրանք Վարչավայրի վրա իրենց գործած հարձակման ժամանակ կը կննեցին լեհերի սխալը:

Նույնը հարկավոր ե ասել դասակարգային կոմի ճակատում հարձակվելու որևէքների մասին: Զի կարելի հաջող հարձակում գործել դասակարգային թշնամիներին լիկվիդացիայի յենթարկելու նպատակով՝ առանց ամրացնելու նվաճած դիրքերը, առանց վերախմբավորելու իր ուժերը, առանց ոեղերվներով ապահովելու ճակատը, առանց ամրացնելու քիկունքները ե այն:

Ամրող բանն այն ե, վոր քայլագողները չեն հասկանում հարձակման որևէքները: Ամրող բանն այն ե, վոր կուսակցությունը դրանք հասկանում ե ու կիրառում ե կյանքում:

2) Երանք չեն հասկանում հարձակման դասակարգային բնույթը: Բղավում են հարձակման մասին: Բայց հարձակում վո՞ր դասակարգի վրա, վո՞ր դասակարգի հետ դաշնակցած: Մենք դասակարգի վրա, միջակի վրա, դյուցի կատիստալիստական տարրերի վրա՝ միջակի հետ դաշնակցած, վորովհետև միայն արդիքի հարձակումը կարող ե մեզ հաղթություն տալ: Բայց ի՞նչպես

վարժենք, յեթե կուսակցության առանձին ջոկատների բուռն վոդկարության պահին հարձակումն ակտում և գուրս լնինել ճիշտ ճանապարհից և իր սուր ծայրով շուռ և գալս մեր գաշնակցի դեմ, միջակի դեմ։ Մի՞թե մեղ հարկավոր և ամեն մի հարձակում և վոչ թե հարձակում վորոշ դասակարգի վրա, վորոշ դասակարգի հետ դաշնակցած։ Զե՞ վոր Դոն-Բիշոպը նույնպես յերկայացում եր, թե ինքը հարձակվում է թշնամիների վրա, յերբ դրուհի յեր գնում հողմաղացի դեմ։ Սակայն հայտնի յե, վոր այդ, թող թույլ տրվի ասել, հարձակումով նա իր ճակատը ջարդեց։

Յերեի Դոն-Բիշոպի դափնիները քնել չեն թողնում մեր «ձախ» խոտորիչներին։

Ճի՞նֆերովի ՀԱՐՑ : Վո՞րն ե մեղանում դլխավոր վտանգը—ա՞ջը, թե «ձախը»։

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆ : Գլխավոր վտանգը մեղանում աջն ե։ ՄԵՂԱՆՈՒՄ աջ վտանգը յեղել ե և մնում է գլխավոր վտանգը։

Այս գրությը չի՞ հակասում արդյոք Կենակոմի 1930 թ. մարտի 15-ի վորոշման մեջ յեղած հայոնի թեղիսին այն մասին, վոր «ձախ» խոտորիչների սխալներն ու ծոռւմներն այժմ կուտնահայցին շարժման գլխավոր արդելակն են։ Վո՞չ, չի հակասում։ Բանն այն ե, վոր «ձախ» խոտորիչների սխալները կուտնահայցին շարժման բնակավառում այնպիսի սխալներ են, վորոնք նպաստավոր իրազբություն են ստեղծում կուսակցության մեջ աջ թեքման ուժեղացման ու ամրացման համար։ Ինչո՞ւ։ Այն պատճառով, վոր այդ սխալները կուսակցության դիմը սխալ լուսով են պատկերում՝—ասել ե թե՝ նրանք հեշտացնում են կուսակցության վարկարեկման դրծը, —հետեւարար, նրանք հեշտացնում են աջ տարրերի պայքարը կուսակցության դեկալարության դեմ։ Կուսակցական դեկալարության վարկարեկումը հենց այն տարրական հոգն ե, վորի բաղայի վրա յե միայն, վոր կարող է տեղի ունենալ աջ ուկոնիտոների պայքարը կուսակցության դեմ։ Այս հոգն աջ ուկոնիտոներին տալիս են «ձախ» խոտորիչները, նրանց սխալներն ու ծոռւմները։ Այս պատճառով աջ ուղղությունիմի դեմ հաջողության կոմիտե համար հարկավոր և հաղթահարել «ձախ» ուղղությունիտոների սխալները։ «Ձախ» խոտորիչներն աջ ուկոնիտոների դաշնակիցներն են որյեկտիվորեն։

Այս և «ձախ» ուղղությունիմի աջ ուկոնիմի միջև յեղած յուրորինակ կապը։

վարպենք, յեթե կուսակցության առանձին ջոկատների բռւռն վո-
դմորության պահին հարձակումն սկսում է զուրս ընկնել ճիշտ
ճանապարհից և իր սուր ծայրով չուռ և զալիս մեր զաշնակցի
դեմ, միջակի դեմ: Մի՞թե մեղ հարկավոր և ամեն մի հարձա-
կում և վոչ թե հարձակում վորոշ զասակարգի վրա, վորոշ դա-
սակարգի հետ դաշնակցած: Զե՞ վոր Դոն-Բիշոպը նույնպես յե-
րեակայում եր, թե ինքը հարձակվում է թշնամիների վրա, յերբ
դրոհի յեր գնում հողմաղացի դեմ: Սակայն հայտնի յե, վոր
այդ, թող թույլ տրվի ասել, հարձակումով նո իր ճակատը ջար-
գեց:

Յերեի Դոն-Բիշոպի դափնիները քնել չեն թողնում մեր
«Ճախ» խոտորիչներին:

ՀԻՆԳԻՆՈՐԴԻ ՀԱՐՑ: Վո՞րն ե մեղանում դլխավոր վտանգը—
ա՞ջը, թե «Ճախը»:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Դլխավոր վտանգը մեղանում աջն ե: ՄԵղա-
նում աջ վտանգը յեղել ե և մնում ե դլխավոր վտանգը:

Այս գրությը չի՞ հակասում արդյոք Կենակոմի 1930 թ.
մարտի 15-ի վորոշման մեջ յեղած հայտնի թեղիսին այն մասին,
վոր «Ճախ» խոտորիչների սխալներն ու ծոռւմներն այժմ կոլ-
տնահսային շարժման դլխավոր արդելակն են: Վո՞չ, չի հակա-
սում: Բանն այն ե, վոր «Ճախ» խոտորիչների սխալները կոլ-
տնահսային շարժման բնակալվասում այնպիսի սխալներ են, վո-
րոնք նալաստավոր իրազբություն են ստեղծում կուսակցության
մեջ աջ թեքման ուժեղացման ու տմբացման համար: Ինչո՞ւ:
Այն պատճառով, վոր այդ սխալները կուսակցության դիմք սխալ
լուսով են պատկերում, —ասել ե թե՝ նրանք հեշտացնում են կու-
սակցության վարկարեկման գործը, —հետեւարար, նրանք հեշտաց-
նում են աջ տարբերի պայքարը կուսակցության դեկալարության
դեմ: Կուսակցական դեկալարության վարկարեկումը հենց այն
տարբական հողն ե, վորի բազայի վրա յե միայն, վոր կարող է
տեղի ունենալ աջ ուկլոնիստների պայքարը կուսակցության դեմ:
Այս հողն աջ ուկլոնիստներին տալիս են «Ճախ» խոտորիչները,
նրանց սխալներն ու ծոռւմները: Այս պատճառով աջ ոպրտու-
նիզմի դեմ հաջողությամբ կոմելու համար հարկավոր և հաղթա-
հարել «Ճախ» ոպրտունիստների սխալները: «Ճախ» խոտորիչներն
աջ ուկլոնիստների դաշնակիցներն են որյեկտիվորեն:

Այս և «Ճախ» ոպրտունիզմի և աջ ուկլոնիզմի միջև յեղած
յուրօրինակ կապը:

Այս կապով ել հարկավոր ե բացատրել այն փաստը, վոր միքանի «ձախեր» հաճախարկի խոսք են բաց անում աջերի հետ բարկ ունենալու մասին։ Սրանով ել հարկավոր ե բացատրել այն յուրորդինակ յերեռյթը, վոր «ձախլիկների» մի մասը, վորը գեռակ յերեկ ուռա-հարձակում եր «կատարում» և փորձում եր ընդամենը մի յերկու-յերեք շաբաթվա ընթացքում կուեկախլացնել ԽՍՀՄ-ն, այսոր պասսիվության մեջ ե ընկնում, ձեռքերը կախ և դցում ու սիայքարի գաշտը փառավորապես զիջում ե աջ ուկոնիստներին՝ այդպիսով կուլակության հանդեպ իսկական (առանց չակերտաների՛) նահանջի գիծ վարելով։

Ընթացիկ մոմենտի առանձնահատկությունն այն է, վոր «ձախ» խոսորիչների սիալիների գեմ մղած պայքարը մեղանում հանդիսանում է աջ ուղորդառնիզմի գեմ հաջող պայքար մղելու պարմանն ու յուրորդինակ ձևը։

ՎԵՑԵՐՈՐԴԻ ՀԱՐՑ : Ի՞նչպես զնահատենք գյուղացիների մի մասի տեղատությունը կոլտնտեսություններից։

ՊԱՏՍԽԱՆ : Գյուղացիների մի մասի տեղատությունը նշանակում է, վոր վերջին ժամանակներս մեզանում ծնունդ են առել վորոշ քանակով վոշ-հաստատուն կոլտնտեսություններ, վորոնք այժմ մաքրվում են անկայուն տարրերից։ Այդ նշանակում է, վոր փուն կոլտնտեսությունները կանհետանան, հաստատունները կմնան ու կամրանան։ Յես կարծում եմ, վոր սա միանգամայն նորմալ յերեռյթ է։ Միքանի ընկերներ որանից հուսահատության մեջ են ընկնում, խուճապի յեն մատնվում ու զղածգորեն կառչում են ուռցրած տոկոսներին։ Մյուսները չարախնում են ու կոլտնտեսային շարժման «տապալում» են գուշակում։ Թե՛ նրանք, թե՛ որանք չարաչար սիալվում են։ Թե՛ նրանք, թե՛ որանք հեռու յեն կոլտնտեսային շարժման եյությունը մարգսիստորեն ըմբռնելուց։

Կոլտնտեսություններից հեռանում են, ամենից առաջ, այսպես կոչված՝ մեռյալ հոգիները։ Այդ նույնիսկ վո՛չ թե հեռանալ ե, այլ դատարկությունը յերեան հանել։ Արդյոք մեկ հարկավո՞ր են մեռյալ հոգիները։ Իհարկե, հարկավոր չեն։ Յես կարծում եմ, վոր հյուսիսային-կովկասցիները և ուկրաինացիները միանդամայն ճիշտ են վարվում, յերբ նրանք ցրում են մեռյալ հոգիներ ունեցող կոլտնտեսությունները և կազմակերպում են իրոք կենդանի ու իրոք կայուն կոլտնտեսություններ։ Սրանից կոլտնտեսային շարժումը միայն շահում է։

Յերկրորդ, հեռանում են անհարազատ, մեր գործին ուղ-

դակի թշնամի տարրերը։ Պարզ է, վոր այլպիսի տարրերն ինչ-քան ավելի շուրջ գործությունը կոնդիւն, այնքան ավելի լավ կուտնաային շարժման համար։

Վերջապես, հեռանում են տատանվող տարրերը, վորոնց վո՞չ անհարազատ կարելի յէ անվանել, վո՞չ եւ մեռյալ հոգիներ։ Այդ հենց այն դյուլացիներն են, վորոնց այսոր մենք դեռ չենք կարողացել համոզել, վոր մեր գործն արգարացի յէ, բայց վորոնց մենք անպատճառ կհամոզենք վաղը։ Այլպիսի դյուլացիների հեռանալը լուրջ, թեև ժամանակավոր, կորուստ և կոլտնտեսային շարժման համար։ Այդ պատճառով կոլտնտեսությունների տատանվող տարրերի համար մզվող պայքարն այժմ կոլտնտեսային շարժման ամենակենսական խնդիրներից մեկն է։

Դուրս և դալիս, վոր դյուլացիների մի մասի տեղատվությունը կոլտնտեսություններից՝ միայն բացասական յերեւությ չե։ Դուրս և դալիս, վոր, ինչ չափով այդ տեղատվությունն ազատում և կոլտնտեսությունները մեռյալ հոգիներից և ուղղակի անհարազատ տարրերից, զա նշանակում է կոլտնտեսությունների առողջացման ու ամրացման բարերար պրոցես։

Մի ամիս սրանից առաջ դանում եյին, վոր համեմային մարդերում մենք ունենք 60%-ից ավելի կոլեկտիվացում։ Այժմ պարզ է, վոր յեթե նկատի ունենանք իսկական ու փոքրիշատե կայուն կոլտնտեսությունները, տպա այդ թիվն ակներեաբար չափազանցված եր։ Յեթե կոլտնտեսային շարժումը դյուլացիների մի մասի տեղատվությունից հետո ամբանա ու մնա համեմային մարզերի կոլեկտիվացման 40% թվի վրա, —իսկ այդ հաստատապես իրադորձելի յէ, —ապա այդ կլինի կոլտնտեսային շարժման մեծադույն նվազումը տվյալ մոմենտին։ Յետ միջին թիվ և վերցնում համեմային մարզերի համար, լավ իմանալով, վոր մեզանում ընդունին կան համատարած կոլեկտիվացման առանձին շրջաններ 80—90% թվանշանով։ Կոլեկտիվացման 40% համեմային մարդերում —սա նշանակում է, վոր կոլեկտիվացման հետոյ ու պլանը մենք կարողացանք կրկնակի չափով իրադորձել 1930 թ. դարնան մոտերքը։

Ո՞վ վճռականություն կունենա ժխտելու ԽՍՀՄ-ի սոցիալիստական դարպացման գործում յեղած այս պատմական նվազման վեռողական բնույթը։

ՅՈՒԹԵՐՈՐԴԻ ՀԱՐՑ : Արդյոք լա՞վ են վարդում տատանվող դյուլացիները՝ կոլտնտեսություններից հեռանալով։

ՊԱՏՍՈՒԽԵԱՆ: Վո՞չ, նրանք լավ չեն վարդում: Կողտնակեսություններից հեռանալով՝ նրանք հենց իրենց սեփական շահերին են դեմ դնում, վորովհետև միայն կողտնասություններն են դյուզացիններին կարիքից ու խավարից գուրս դալու յելք տալիս: Կողտնասություններից հեռանալով՝ նրանք իրենց դնում են վատթարագույն զրության մեջ, վորովհետև իրենց զրկում են այն աբոսնություններից ու ոգուտներից, վոր Խորհրդային իշխանությունն ընձեռնում է կողտնասություններին: Կողտնակեսություններում յեզած սխաններն ու ծոռմները գուրս գալու փաստարկ չեն: Սխանները հարկավոր ե ուղղել ընդհանուր ուժերով՝ մնալով կողտնակեսության մեջ: Դրանք ավելի ևս հեշտ ե ուղղել այն պատճառով, վոր Խորհրդային իշխանությունը բոլոր ուժերով կովկելու յե դրանց դեմ:

ԼԵՆԻՆԻ ասում ե, վոր

«Մանր տնտեսության սիստեմը ապրանքային աբոսադրության պայմաններում ի վիճակի չե փրկելու մարդկությունը մասսաների թշվառությունից ու մասսաներին կեղեքվելուց» (Հ. XX, Էջ 122):

ԼԵՆԻՆԻ ասում ե, վոր

«Մանր տնտեսությամբ մարդ կարիքից դուրս չե կարող դալ» (Հ. XXIV, Էջ 540):

ԼԵՆԻՆԻ ասում ե, վոր

«ՅԵթե մենք առաջիւ նման նոտենք մանր տնտեսություններում, թեկուզ և վորպես աղաս քաղաքացիներ ազատ հոգի վրա, մեղ, միկնույն ե, անխուսափելի կորուստ և ապահում» (Հ. XX, Էջ 417):

ԼԵՆԻՆԻ ասում ե, վոր

«Միայն ընդհանուր, արտելային, ընկերային աշխատանքի ողոնությամբ կարելի յե դուրս գալ այն փակուղուց, ուր քեզ և մեղ իմակերիտալիստական պատերազմը» (Հ. XXIV, Էջ 537):

ԼԵՆԻՆԻ ասում ե, վոր

«Անհրաժեշտ ե անցնել ընդհանուր մշակման խոշոր որինակելի տնտեսություններում», վորովհետև «առանց դրան

չի կարելի գուրս դալ այն փլուզամից, այն ուղղակի հռւսածատական դրությունից, վորի մեջ դժուամ և Ռուսաստանից» (Հ. XX, Էջ 418):

Ի՞նչ և նշանակում այս ամենը:

Այս նշանակում ե, վոր կոլտնտեսությունները միակ միջոցն են, վորը գյուղացիներին կարիքից ու խավարից դուրս դալու յեւք ետպիս:

Պարզ ե, վոր գյուղացիները ճիշտ չեն վարվում՝ կոլտնտեսություններից գուրս դալով:

Լենինն ասում ե, վոր

«Դուք, իհարկե, բոլորդ ել դիտեք Խորհրդային իշխանության ամբողջ գործունեյությունից, թե մենք ինչպիսի հսկայական նշանակություն ենք տալիս կոմունաներին, արտելներին և առհասարակ ամեն տեսակի կազմակերպություններին, վորոնց նպատակն ե մանր, միանձնյա գյուղացիական տնտեսությունը հանրայինի, ընկերայինի կամ արտելայինի փոխարկել, աստիճանաբար աջակցել այդ փոխարկմանը» (Հ. XXIV, Էջ 579):

Լենինն ասում ե, վոր

«Խորհրդային իշխանությունը կոմունաներին ու ընկերություններին ուղղակի առավելություն և առվել՝ առաջին տեղը դնելով նրանց»¹ (Հ. XXIII, Էջ 399):

Ի՞նչ և նշանակում այս:

Այս նշանակում ե, վոր Խորհրդային իշխանությունը կոլտնտեսություններին արտօնություններ ու առավելություններ և տալու՝ միանձնյա տնտեսությունների հանդես: Այս նշանակում ե, վոր նա կոլտնտեսություններին արտօնություններ և տալու թե՛ հող հատկացնելու իմաստով, թե՛ մեքնաներ, տրակտորներ, սերմացու հատիկ մատակարարելու իմաստով և այլն, թե՛ հարկման թեթևացման իմաստով, թե՛ վարկեր տրամադրելու իմաստով:

Խորհրդային իշխանությունն ինչո՞ւ յէ արտօնություններ ու առավելություններ տալիս կոլտնտեսություններին:

Այն պատճառով, վոր կոլտնտեսությունները գյուղացիներին թշվառությունից ազատելու միակ միջոցն են:

¹ Բնդդժումն իմն ե: Ի. Ստ.:

Այն պատճառով, վոր կոլտնտեսություններին արած առավելական ողնությունը չքայլորությանն ու միջակներին ողնելու ամենից իրական ձևն է:

Որես Խորհրդային իշխանությունը վորոշեց հարկումից յերկու տարով ազատել կոլտնտեսությունների հանրայնացված բոլոր բանող անասուններին (ձիերին, յեղներին և այլն), ինչպես կոլտնտեսությունների կոլեկտիվ տիրապետության տակ դատնվող, այնպես եւ կոլտնտեսականների անհատական տիրապետության տակ դատնվող բոլոր կովերին, խողերին, վորչարներին ու թռչուններին:

Բացի դրանից, Խորհրդային իշխանությունը վճռել է մինչեւ տարվա վերջը հետազել կոլտնտեսականներին տրված վարկերի պարտքի մարումը և վերացնել կոլտնտեսությունները մտած գյուղացիների վրա մինչև ապրիլի 1-ը դրված բոլոր առողջանքներն ու դատական տուժանքները:

Վերջապես, նա վճռել է անպատճառ իրականացնել կոլտնտեսականներին ներկա տարում 500 միլիոն ռուբ. չափով վարկավորելը:

Այս արտօնությունները կողնեն դյուզացի-կոլտնտեսականներին: Այս արտօնությունները կողնեն այն կոլտնտեսական դյուզացիներին, վորոնք կարողացին են անօրդիվելի մնալ տեղատվության հանգեց, վորոնք կովիդի են կոլտնտեսությունների թշնամիների գեմ մզած սպայքարում, վորոնք սպաշտանել են կոլտնտեսությունները և իրենց ձեռքում են սպահել կոլտնտեսային շարժման մեջ դրոշը: Այդ արտօնությունները կողնեն այն չքայլոր ու միջակ կոլտնտեսականներին, վորոնք այժմ մեր կոլտնտեսությունների հիմնական կորիզն են կազմում, վորոնք կամրացնեն ու կձեւավորեն մեր կոլտնտեսությունները և վորոնք սոցիալիզմի կողմը կնվաճեն միլիոնավոր ու միլիոնավոր դյուզացիների: Այս արտօնությունները կողնեն այն դյուզացի-կոլտնտեսականներին, վորոնք այժմ կոլտնտեսությունների հիմնական կազմերն են կազմում և վորոնք միանդամայն արժանի յեն, վորպետի նրանց կոլտնտեսային շարժման հերոսներ անվանենք:

Այդ արտօնությունները չեն սուանա կոլտնտեսություններից հեռացած դյուզացիները:

Միթե պարզ չե, վոր գյուզացիները սիալ են դորժում, յերբ հեռանում են կոլտնտեսություններից:

Միթե պարզ չե, վոր նրանք կոլտնտեսությունները վերա-

դառնալով՝ միայն կարող են ապահովել իրենց համար այդ արտու-
նություններն ստանալը:

ՈՒԹԵՐՈՐԴԻ ՀԱՐՑ : Ի՞նչպես վարվենք կոմունաների հետ,
հարկավոր չե՞ արդյոք ցըել նրանց :

ՊԱՏԱՍԽԱՆ : Վո՛չ, հարկավոր չե ու կարիք չկա ցըելու
նրանց : Յես խոսում եմ իրական, և վոչ թէ թղթե կոմունաների
մասին : ԽՍՀՄ-ի հատիկային մարզերում գոյություն ունեն մի
շարք հոյակապ կոմունաներ, վորոնք արժանի յեն, վորակեալի
նրանց իրախուսենք ու աջակցենք : Յես նկատի ունեմ հին կոմու-
նաները, վորոնք դիմացել են տարբիների փորձություններին ու
կոմիլել են պայքարում, լիովին արդարացնելով իրենց գոյությու-
նը : Ինչ վերաբերում է նոր կոմունաներին, վորոնք մոտ ժամա-
նակներս են միայն կազմվել, ասկա նրանք իրենց գոյությունը
կկարողանան պաշտպանել միայն այն դեպքում, յեթե նրանք կա-
մավոր կերպով են կազմակերպվել, գյուղացիների ակտիվ աջակ-
ցությամբ, առանց կենցաղի հարկադրական հանրայնացման :

Կոմունաներ կազմելն ու վարելը բարդ ու դժվար գործ է :
Խոշոր ու կայուն կոմունաները կարող են դոյցություն ունենալ
ու զարգանալ փորձառու կադրերի ու փորձված դեկավարների
առկայության դեպքում միայն : Արտելի կանոնադրությունից
հատճեղ կերպով կոմունաների կանոնադրության փոխադրվելը
կարող է միայն վանել գյուղացիներին կոլտնտեսային շարժումից :
Այս պատճառով այդ գործին հարկավոր է վերաբերվել հասուկ
լրջությամբ և առանց վորեկցե շտագողականության : Արտելն ա-
վելի հեշտ գործ է և ամելի յե մատչելի լայն գյուղացիական
մասսաների գիտակցությանը : Այդ պատճառով արտելը տվյալ
ժոմենանին կոլտնտեսային շարժման ամենից տարածված ձեն է :
Գյուղատնտեսական արտելների ամրացմամբ ու ամրապնդմամբ
միայն կարող ե հող ստեղծվել, վորապես կյուղացիները
մասսայաբար շարժվեն կոմունայի կողմը : Այս պատճառով
կոմունան, վորը բարձրագույն ձեն է, կարող ե կոլտնտեսային
շարժման դիմավոր ողակ դառնալ միայն ապաղայում :

ԽՆԵՐՈՐԴԻ ՀԱՐՑ : Ի՞նչպես վարվենք կուլակության հետ :

ՊԱՏԱՍԽԱՆ : Մինչև այժմ մեզանում խոսքը միջակի մասին
էք : Միջակը բանմուր գասակարդի դաշնակիցն ե, և մեր քաղա-
քականությունը նրա նկատմամբ բարեկամական պետք ե լինի :
Ուրիշ բան ե կուլակը : Կուլակը Խորհրդային իշխանության թշնա-
մին ե : Մեր ու նրա միջև հաշտություն չկա և չի ել կարող
լինել : Մեր քաղաքականությունը կուլակության նկատմամբ՝

նրան վորսես դասակարգ վերացնելու քաղաքականությունն է : Այս, իհարկե, չի նշանակում, թե մենք նրան կարող ենք մեկնել մեկ վերացնել : Բայց այս նշանակում ե, վոր մենք դորձն այնպիսի ուղղությամբ պետք ե տանենք, վորպեսզի ըրջապատճենք կուլակությանը ու լիկվիդացիայի յենթարկենք :

Այս թե ինչ ե ասում Լենինը կուլակի մասին .

«Կուլակները—ամենազաղանային, ամենակոռվիտ, ամենավայրենի շահագործողներն են, վորոնք այլ յերկիրների պատմության մեջ քանից վերականգնել են կալվածատերերի, թագավորների, տերտերների, կապիտալիստների իշխանությունը : Կուլակները կալվածատերերից ու կապիտալիստներից շատ են : Բայց և այնպես կուլակները փոքրամասնություն են ժողովրդի մեջ... Այդ արյունաբրուները հարստացել են ժողովրդի կարիքն ովտագլործելով պատերազմի ժամանակ, նրանք հաղարներով ու հարյուր հաղարներով փող են կուտակել՝ հացի ու մյուս մթերքների դները բարձրացնելով : Այդ սարդերը ճարպակալել են պատերազմից քայլացած դյուլացիների հաշվին, քաղցած բանվորների հաշվին : Այդ տղորուկներն աշխատավորների արյունն են խմել՝ այնքան ավելի հարստանալով, վորքան ավելի յեր սովածմնում բանվորը քաղաքներում ու Փարբիկաներում : Այդ վամպիրներն իրենց ձեռքն են հափաքել ու հավաքում են կալվածատիրական հողերը, նրանք նորից ու նորից ստրկացնում են չքալոր գյուղացիներին» (Հ. XXIII, Էջ 206—207) :

Մենք հանդուրժում եյինք այդ արյունաբրուներին, սարդերին ու վամպիրներին, նրանց շահագործողական տենտենցների սահմանափակման քաղաքականություն կիրառելով : Հանդուրժում եյինք, վորովհետեւ վոչչով չյինք կարող փոխարինել կուլակային անտեսությունը, կուլակային արտադրությունը : Այժմ մենք հանրավորություն ունենք հավելուրդով փոխարինելու նրանց անտեսությունը մեր կոլտնտեսությունների ու խորհանտեսությունների անտեսությամբ : Այդ սարդերին ու արյունաբրուներին այլևս հանդուրժելու կարիք չկա : Այսուհետեւ ել հանդուրժել այդ սարդերին ու արյունաբրուներին, վորոնք հրկիղում են կոլտնտեսությունները, սպանում են կոլտնտեսային գործիչներին ու փորձում են վիժեցնել ցանքը—նշանակում ե բանվորների ու գյուղացիների շահերի գեմ գնալ :

Ուստի կուլակությունը վորպես դասակարգ վերտիննելու քաղաքականությունը պետք է կիրառվի այն ամբողջ հասանակ կամությամբ ու հետեւզականությամբ, վորին միայն բոլչեիկ ներն են ընդունակ :

ՏԱՄԱՆԵՐՈՐԴԻ ՀԱՐՑ : Վա՞ր է կոլտնտեսությունների մերձավորակույնի գործնական խնդիրը :

ՊԱՏՍՈՒԽԵՆ: Կոլտնաեւառթյունների մերձակորագույն դարձնական խնդիրն ե՝ պայքարել ցանքի համար, պայքարել ցանքի տարածություններն ամենամեծ չափով ընդարձակելու համար, պայքարել ցանքը ճիշտ կազմակերպելու համար:

Յանքի խնդրին այժմ պետք է հարմարեցվեն կոլտնտեսությունների մյուս բոլոր խնդրիները:

Յանքի կտղմակերպման աշխատանքին այժմ կըլոնաեսություններում պետք է յենթարկվեն մյուս բոլոր աշխատանքները:

Այս նշանակում է, վոր կուտանեսությունների ու նրանց անկուսակցական ակտիվիլի կայունությունը, կուտանեսությունների գեկալարների ու նրանց բոլցեկիլյան կորիզի ընդունակությունն ստուգվելու յեն վո՞չ թե ճռճռան բանաձևերով ու մեծախոսում վողջույններով, այլ ցանքի ճիշտ կաղմակերպման կենդանի դորժով:

Բայց զործնական այս խնդիրը պատվով իրազործելու համար Հարկափոք և կոլտնտեսային աշխատողների ուշադրությունը դարձնել կոլտնտեսային չինարարության տնտեսալարական հարցերի կողմքը, Անրիլունիտեսային չինարարության հարցերի կողմքը:

Մինչև վերջին ժամանակներս կոլտնտեսային աշխատողների ուշադրության կենտրոնում գտնվում էր կոլեկտիվացման բարձր թվերի հետեւյց ընկնելը, ընդվորում մարդկի չելին ուղում տեսնել իրական կոլեկտիվացման և թզել կոլեկտիվացման միջև յեզած տարբերությունը: Այժմ թվերով այդպիս տարբելը պետք է դեն նետիլի: Այժմ աշխատողների ուշադրությունը պետք է կենտրոնանա կորոնանեսությունների ամրացման վրա, կոլտնտեսությունների կազմակերպական ձևավորման վրա, կոլտնտեսություններում գործարար աշխատանք կազմակերպիլու վրա:

Մինչեւ վերջին ժամանակներս կոլտանտեսային աշխատողների ուշադրությունը կենտրոնացած էր կոլտանտեսային խոշոր միավորներ՝ կազմակերպելու վրա, այսպես կոչված՝ «ղիգանտների»՝ կազմակերպման վրա, ընդուրում՝ «ղիգանտները» հաճախ այլառելում, դասունք ելին ծանրաշարժ թղթե պարետություններ, վորոնք շենքերում ու դյուզերում դուրի ելին անականիան ար-

ժամաներից : Հետևաբար ցուցական աշխատանքը կլանում էր գործ-նական աշխատանքին : Այժմ այդ ցուցական կողմով տարվելը պետք է զեն նետիլի : Այժմ աշխատողների ուշադրությունը պետք է սրվի կորոնտեսությունների կազմակերպական-անտեսական աշխատանքի վրա չեներում ու դյուզերում : Յերբ այդ աշխատանքը պատշաճ հաջողություններ ցույց կտա, «ոիկանաներն» իրենք իրենց յերեան կղան :

Մինչև վերջին ժամանակներս միջակներին կոլտնտեսություններում զեկավար աշխատանքի մասնակից անելու վրա քիչ ուշադրություն էր գարձնվում : Մինչդեռ միջակների մեջ կան յերեկի տնտեսատերեր, վորոնք կարող կլինելին կոլտնտեսային շինարարության հոյակապ տնտեսավարական աշխատողներ դառնալ : Այժմ մեր աշխատանքի այդ բացը պետք է վերացվի : Այժմ խընդիրն այն է, վոր կոլտնտեսությունների զեկավար աշխատանքի ներգրավենք միջակների միջից լավագույն մարդկանց և նրանց հնարավորություն տանք ծավալելու այս գործում իրենց ընդունակությունները :

Մինչև վերջին ժամանակներս բավականաչափ ուշադրություն չեյին դարձնում զեղջկուհիների շրջանում կատարվող աշխատանքի վրա : Անցած ժամանակաշրջանը ցույց տվեց, վոր գեղջկուհիների շրջանում կատարվող աշխատանքը մեր աշխատանքի ամենից թույլ տեղն է : Այժմ այդ բացը պետք է վերացվի վճռաբար ու անդառնալիութեն :

Մինչև վերջին ժամանակներս մի շաբթ շրջանների կոմունիտաներ յելնում եյին այն բանից, թե իրենք իրենց սեփական ուժերով կարող են լուծել կոլտնտեսային շինարարության բոլոր խնդիրները : Դրանից յելնելով՝ նրանք բավականաչափ ուշադրություն չեյին դարձնում անկուսակցականներին կոլտնտեսություններում պատասխանատու աշխատանքի ներգրավիլու վրա, անկուսակցականներին կոլտնտեսություններում զեկավար աշխատանքի առողջ քաշելու վրա, կոլտնտեսություններում անկուսակցական լայն ակտով կազմակերպելու վրա : Մեր կուսակցության պատմությունն ապացուցել է, իսկ կոլտնտեսային շինարարության անցած ժամանակաշրջանն ել մի այլելորդ անդամ ցույց թյան անցած ժամանակաշրջանն ել մի այլելորդ անդամ սիալ է : Յեթե տվեց, վոր այդպիսի գիրքատվորումն արմատապես սիալ է : Յեթե կոմունիտաները պարփակվելին իրենց կեղեփ մեջ, պարսպով սահկուսաններին հաջողվում էր փառավոր կործանելին : Յեթե կոմունիտաններին հաջողվում էր փառավոր

մունիզմի թշնամիները ջախջախված եյին դուրս դալիս , ապա այդ լինում եր , ի միջի այլոց , այն պատճառով , վոր կոմունիստները կարողանում եյին դործի ներդրավել անկուսակցականների լավագույն մարդկանց , նրանք կարողանում եյին ուժեր քաղել անկուսակցականների լայն խավերի միջից , նրանք կարողանում եյին իրենց կուսակցությունը շրջապատել անկուսակցական լայն ակտիւ վով : Այժմ այս բացը անկուսակցականների նկատմամբ կատարվող մեր աշխատանքի մեջ պետք է վերացվի վճռարար ու անդառնալիորեն :

Այսպես ուրեմն՝

- 1) Յանքը ճիշտ կազմակերպել—այս բացերը , արմատապես վերացնել դրանք , հենց այս և , վոր նշանակում և ուղարկել վրա դնել կուտանսեսությունների տնտեսակարական աշխատանքը :
- 2) Ուշադրությունը կենտրոնացնել կուտնասային շարժման տնտեսական հարցերի վրա , —այս և այն միջոցը , վորն անհրաժեշտ և այդ խնդիրը լուծելու համար :

«Правда» № 92.

3 ապրիլ 1930 թ.



ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Եզ

Դլիսապտույտ՝ հաջողություններից
Պատասխան ընկեր կոլանտեսականներին

5

15

Հայ. թարգմ. խմբ. Ս. Կիրակոսյան
Տելեն. խմբ. Ս. Խաչատրյան
Արքազըիշ Ա. Զիդեցյան
Կոնտըու սրբազրիշ Լ. Աբովյան

Գլավլիտի լիազոր՝ Ի-9708, հրատ. № 470,

Պատվ. № 126, սիրաժ 10,000, Ենդեքս $\frac{\text{PK}}{\text{PK}}$

Հանձնվել ե արտադրության 11/VII 1937 թ.

Ստորագրված ե տպազրելու 3 /VIII 1937 թ.

Գինը 60 կ.

Հայկուսհրատի տպաբան, Ցերեան, Ալահեղպատի 7 Հ

996

tipos 1940

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.



FL0021346

405

—06Чиц.
9110 88-4.

A

6847

И. С Т А Л И Н

ГОЛОВОКРУЖЕНИЕ ОТ УСПЕХОВ



ОТВЕТ ТОВАРИЩАМ КОЛХОЗНИКАМ

Армпартиздат, Ереван, 1987